

ΣΗΛΥΒΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΙΤΑ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΙΩ. ΚΩΤΑΚΗΣ

Ὁ Σηλυβρίας τὸ πρῶτον, εἴτα Ἀμασειας καὶ τελευταῖον Νικομηδεῖας μητροπολίτης, ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Βιθυνίας Διονύσιος, κατὰ κόσμον Δημήτριος, ἦτο τρίτος υἱὸς τοῦ ἐκ Μεσαρίας τῆς νήσου Ἀνδρου Ἰωάννου Ν. Κωτάκη, ἀρχοντικοῦ γένους, ἐξ οὗ ἀνεδείχθησαν δύο ἐν Ἀνδρῶ κοτζαμπάσηδες, ὁ Νικόλαος Ἰω. Κωτάκης καὶ ὁ Γεώργιος Κωτάκης¹⁾. Ἐσχηματίσθη δὲ πιθανώτατα τὸ ἐπώνυμον Κωτάκης ὑποκοριστικῶς ἐκ τοῦ Κώτης. Ἐν Χίῳ ὑπῆρχεν ἀρχομένου τοῦ ΙΖ' αἰῶνος οἰκογενειακὸν ἐπώνυμον Κώτης. Οὕτω Μάρκος τις Κώτης ἀναφέρεται ἐν ἐπιστολῇ τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου Β' πρὸς τὸν Μητροπολίτην Χίου Ἡσαΐαν. Ἡ ἐπιστολὴ εἶναι ἀχρονολόγητος, ἀλλὰ καθ' ἣν κατέχει ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Κώδικι σειρὰν πρέπει νὰ ὀρισθῇ ἡ ἑκδοσις αὐτῆς περὶ τὰ μέσα τοῦ 1610, καίτοι ἐν τῇ τοῦ Δοσιθέου Νομικῇ Συναγωγῇ φέρεται χρονολογίαν Ἀπριλίου 1609²⁾.

Εἶχε δ' ὁ μητροπολίτης Διονύσιος Κωτάκης ἐξ ἄλλους ἀδελφούς, τὸν Νικόλαον, πρωτότοκον, ἀποθανόντα πρὶν ἢ ἔλθῃ εἰς γάμου κοινωσίαν, τὸν Μιχαήλ³⁾, τὸν Ζάννε, πνιγνέντα καθ' ὃν χρόνον ἐκ Κέας ἐπέστρεφεν εἰς Ἀνδρον καὶ περὶ οὗ ἐλέχθη ὅτι οἱ συμπλωτῆρες του ἀντιληφθέντες ὅτι οὗτος ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ σημαντικὴν ποσότητα χρημάτων ἔπνιξαν αὐτὸν, τὸν Ἀβράμιον, κατὰ κόσμον Ἀντώνιον, ὁ ὁποῖος τυγχάνων διάκονος τοῦ ἐθνομάρτυρος οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' ἀπέθανε μόλις ἐξελθὼν ἐκ τῆς φρικαλέας εἰρκτῆς τοῦ Μπονσταντζήμπαση ἐκ τῶν τρομερῶν βασανιστηρίων, τὰ ὁποῖα ἐν αὐτῇ ὑπέστη ὑπὸ τῶν Τούρκων, καὶ τὸν Ἀρχιμανδρίτην

1) Βλ. Δ. Π. Πασχάλη, Ἱστορία τῆς νήσου Ἀνδρου, τ. Β', ἐν Ἀθήναις, 1927, σ. 242 καὶ 248. Τοῦ αὐτοῦ, Τὸ Ἀρχοντολόγιον τῆς Ἀνδρου. Ὑπὸ ἑκδοσιν.

2) Κωνστ. Ι. Ἀμάντου, Χιακὰ Χρονικά, τευχ. Β', ἐν Ἀθήναις 1914, σ. 15.

3) Τούτου υἱὸς ἦτο ὁ πρό μικροῦ ζῶν ἔτι ἐν ἐσχάτῳ γήρατι συμβολαιογράφος Ἀνδρου Νικόλαος Μ. Ι. Κωτάκης, ὡς ὑπεγράφετο.

Ἐκτὸς τεσσάρων ἐτῶν (1831-1835), καθ' ἃ διετέλεσεν ἐπίσκοπος Τυρολόης καὶ Σερεντζίου, ὅλον τὸν ἐπίλοιπον μακρότατον ἀρχιερατικὸν βίον του διήνυσεν ὁ Γρηγόριος Πούμπουρας ἐν Καλλιπόλει ποιμάνας τὸ χριστεπώνυμον αὐτῆς πλήρωμα πατρικῶς καὶ θεαρέστως ἐπὶ ἡμίσειαν περίπου ἑκατονταετηρίδα, ἥτοι ἀκριβῶς ἐπὶ ἑξ καὶ τεσσαράκοντα ὁλοκλήρους ἐνιαυτοὺς (1835-1881), πολλὰς προσεγγκῶν αὐτόθι ὑπηρεσίας, ἰδιαίτατα δ' ἐργασθεὶς πρὸς σύστασιν ἐν Καλλιπόλει παρθεναγωγείων καὶ ἄλλων ἐκπαιδευτηρίων, διαθέσας πρὸς τοῦτο ἑξ ἰδίων ποσά σημαντικά. Δαπάναις αὐτοῦ ἀνηγέρθη πρὸς τούτοις ναὸς καὶ μονύδριον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Χαραλάμους παρὰ τὸ χωρίον Βαήρι τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου¹⁾).

Γράφει δὲ πρὸς τὸν Γρηγόριον Πούμπουραν ὁ πολὺς μητροπολίτης Ἡρακλείας Ἰγνατίος εἴκοσι καὶ τρεῖς ἐπιστολάς, ἥτοι μίαν τῷ 1824, μίαν τῷ 1825, μίαν τῷ 1826, ἑπτὰ τῷ 1827, δώδεκα τῷ 1828 καὶ μίαν τῷ 1829²⁾).

Ἄλλ' ὁ πολὺς τὸ γῆρας ἱεράρχης, ὅστις ἐπὶ ἡμῖς καὶ πλέον αἰῶνα ὑπηρέτησε πιστῶς καὶ εὐδόκως τὴν Ἐκκλησίαν, ἤγγιζεν ἤδη εἰς τὸ τέρμα τοῦ βίου του. Ὅτε δὲ ὑπερενενηκοντούτης ἔγνω τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἐκλυομένας, τὸ δ' ἐκ τοῦ ἄκρου γήρατος ἀσθενὲς τοῦ σώματος ἀνίσχυρον νὰ ὑποβαστάσῃ τὰ ὑψηλὰ τῆς ἀρχιερωσύνης καθήκοντα, καίτοι ἡ ψυχικὴ αὐτοῦ ῥώμη διετηρεῖτο ἀσινής, δὲν ἐδίστασεν ἵνα δι' ἐκουσίου παραιτήσεως ἀποχωρήσῃ τῆς ἥς ἔλαχε θεόθεν ἐπισκοπῆς καὶ ἐν τῷ ἀπράγμονι βίῳ τῆς ἐν οἴκῳ γαλήνης συνεχίσῃ τὰς ἐπὶ γῆς δεήσεις αὐτοῦ καὶ ἰκεσίας ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν, τοὺς ὁποίους φιλοστόργως ἐποίμανε, καὶ τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν θεοφιλῶς ἐξυπηρέτησε, παρασκευάζων ἑαυτὸν διὰ τὴν ἐκ τοῦ νεκροῦ τούτου βίου ἀναπόδραστον ἐξοδον. Ὅθεν, καθ' ἃ θεαρέστως ἐπολιτεύθη, οὕτω καὶ ὁσίως ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ, μεταστὰς ἀπὸ τῆς στρατευομένης εἰς τὴν θριαμβεύουσαν Ἐκκλησίαν.

Ἐγραψον ἐν Ἀνδρῶ, Ἰανουαρίου φθίνοντος 1939.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ

1) Μανουὴλ Ἰ. Γεδεών, Ἀποσημειώματα Χρονογράφου. Μέρος Α'. Ἐν Ἀθήναις 1932, σ. 145—6.

2) Εὐαγγέλου Σαβράμη, Ὁ Κώδις τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας Ἰγνατίου. «Θρακικά», τ. 5' (1935), σ. 230.

Λαυρέντιον, τὸν ὁποῖον εἶχε πάντοτε μεθ' ἑαυτοῦ διευθύνοντα τὰς ὑποθέσεις τῆς μητροπόλεώς του. Εἶχε δὲ καὶ μίαν ἀδελφήν, ὀνομαζομένην Αἰκατερίνην (Κατερνιώ), συζευχθεῖσαν μετὰ τοῦ ἐκ Κορθίου τῆς Ἀνδρου Πέτρου Κρισεγγίου, ἡ ὁποία βαθύγηρος ἀπέθανε τῷ 1886 ἐν Χάλκῃ ἄγουσα ἡλικίαν 105 ἐτῶν.

Ὁ Διονύσιος Κωτάκης ἐκάρη μοναχὸς εἰς τὴν ἐν Γαυρείῳ τῆς Ἀνδρου παλαίφατον μονὴν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἢ Ἀγίας, συμμο-
ναστήν ἔχων αὐτόθι τὸν κατόπιν οἰκουμενικὸν πατριάρχην Μελέτιον τὸν Γ' ¹⁾. Ἐν τῇ μονῇ δὲ ταύτῃ τῆς Ἀγίας ἐδιδάχθησαν ἀμφότεροι τὰ πρῶτα γράμματα, χειροτονηθέντες καὶ διάκονοι.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει διετέλεσε διάκονος τοῦ μητροπολίτου Προύσης καὶ εἴτα Τορνόβου Ἰωαννικίου, κατὰ τὴν ἔκρηξιν δὲ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως μόλις κατῶρθωσε δραπετεύσας νῆα σωθῆναι, ἐνῶ ὁ ἀδελφός του Λεόντιος, διάκονος, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν εἴρηται, τοῦ ἐθνομάρτυρος πατριάρχου, ἐρρίπτετο εἰς τὴν φρικαλέαν εἰρκτὴν τοῦ Μποσταντζήμπαση ὑποστάς ἐν αὐτῇ ἀφάνταστα βασανιστήρια, τὰ ὁποῖα ἐπέφεραν καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἅμα ὡς ἡμίνεκρος ἀφέθη ἐλεύθερος μετὰ τὸν ἀπαγχονισμόν τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου ²⁾.

Τῷ 1826 ἐχειροτονήθη μητροπολίτης Σηλυβρίας. Ἦγε δὲ τότε μόλις τὸ 30, ἴσως δὲ καὶ τὸ 28 ἔτος τῆς ἡλικίας του ³⁾.

Πρὸς τὸν Διονύσιον, ὄντα Σηλυβρίας, ὁ πολὺς μητροπολίτης Ἡρακλείας Ἰγνατίος γράφει ὁκτὼ ἐπιστολάς, μίαν τῷ 1827, ἕξ τῷ 1828 καὶ μίαν τῷ 1829 ⁴⁾.

1) Περὶ τοῦ ἐκ Κέας κατὰ τὸ 1845 οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Μελετίου τοῦ Γ' τοῦ ἐπωνυμιουμένου Παγκάλου, ὅστις ἦτο Ἀνδριὸς ἐκ μητρός, βλ. Κωνσταντίου Α' τοῦ ἀπὸ Σιναίου, Ἑλάσσονες Συγγραφαί, ἐν Κωνιπόλει 1866, σ. 67 κ. ἐ. Σ. Ἀντιόχου. Τὰ προνόμια τῆς Ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐν Ἀθήναις 1901, σ. 84.—Μαν. Ι. Γεδεών. Πατριαρχικοὶ Πίνακες, ἐν Κωνιπόλει 1884, σ. 696.—Τοῦ αὐτοῦ, Ἀπομνημονεύματα Χρονογράφου τ. Β', ἐν Ἀθήναις 1932, σ. 304 κ. ἐ.—Δ. Π. Πασχάλη, Πάγκαλοι, ἄρθρα ἐν «Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ».—Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἐν Γαυρείῳ τῆς Ἀνδρου μονὴ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἢ Ἀγίας. Ὑπὸ ἔκδοσιν.—Ἐπετη-
ρίς τῆς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, τ. Θ' [1932], σ. 280.

2) Βλ. Δ. Π. Πασχάλη, Ἱστορικά Σημειώματα περὶ διαφόρων ἐκ τῆς νήσου Ἀνδρου μοναχῶν, μακρὰν τῆς πατρίδος τῶν ἐν ἀγαθῇ μνήμῃ διαβιω-
σάντων. Ὑπὸ ἔκδοσιν.

3) Κατ' ἐπιστολιμαίαν πρὸς τὸν γράφοντα ἀνακοίνωσιν τοῦ σοφοῦ με-
σαιωνοδίου Μανουὴλ Ι. Γεδεών.

4) Ἐὐαγγέλου Σαβράμη, Ὁ Κώδιξ τοῦ μητροπολίτου Ἡρα-
κλείας Ἰγνατίου. «Θρακικά» τ. στ' [1935], σ. 240. Ἀνακριβῶς ὁ πρόωρος καὶ

Ἦτο δὲ ἀρχικῶς ἡ Σηλυβρία ἐκ τῶν ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας. Γνωρίζομένη ἄλλοτε ὑπὸ τὸ ὄνομα «Εὐδοξιοπόλεως», ἐμφανίζεται ἀπὸ τοῦ Γ' αἰῶνος μεταξὺ τῶν «αὐτοκεφάλων» ἀρχιεπισκοπῶν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, τιμηθεῖσα βραδύτερον ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ (1143-1180) καὶ εἰς μητρόπολιν. Ἐφημίζετο δ' ὁ μητροπολίτης Σηλυβρίας «ὕπερτιμος». Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἔτους 1923 ἔπαυσεν ὑφισταμένη λόγῳ τῆς ἀναγκαστικῆς μεταναστεύσεως τῶν χριστιανῶν κατοίκων τῆς εἰς Ἑλλάδα συνεπειᾶ τοῦ κακῆς μοίρας ἐνσκήψαντος Μικρασιατικοῦ ὁλέθρου ¹⁾, καὶ ὁ τελευταῖος μητροπολίτης Εὐγένιος διατηρῶν τὸν τίτλον τοῦ μητροπολίτου Σηλυβρίας παρέμεινεν ἐν Κων)πόλει μέχρι τοῦ κατὰ τὸ 1934 θανάτου του.

Ἐκ Σηλυβρίας ὁ Διονύσιος μειτετέθη εἰς Ἀμασειαν, ἐξ Ἀμασειας δὲ τῷ 1839 εἰς Νικομήδειαν, παραμείνας ὡς τοιοῦτος μέχρις ὑπερμεσοῦντος τοῦ 1875, ὅτε μετέστη πρὸς Κύριον.

Δὲν ἡμοίρει συστηματικῆς παιδεύσεως ὁ Διονύσιος, ἀλλ' εἶχεν ἐκ φύσεως ὀξεῖαν ἀντίληψιν, κρίσιν ὑγιᾶ, σύνεσιν καὶ πνεῦμα διοικητικόν. Μεγαλοπρεπὴς δὲ καὶ ἐλευθεριώτατος ὢν ἠρίθμει φίλους πολλοὺς καὶ ἰσχυροὺς, ἄγων καὶ φέρων πολλάκις ὡς μητροπολίτης Νικομηδείας τοὺς ἐν τῷ Πατριαρχεῖῳ κατὰ τὸ δοκοῦν. Κατελέγετο οὐ μόνον τύποις, ἀλλὰ καὶ πράγματι μεταξὺ τῶν ἐγκρίτων ἱεραρχῶν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου, ἀντιπρόσωπος τυγχάνων παρὰ τῇ

ἐπὶ ζημίᾳ τῆς ἐπιστήμης ἐκλιπὼν φιλόπονος ἱστοριοδίφης Σαβράμης γράφει ὅτι ὁ Διονύσιος ἐξελέγη μητροπολίτης Σηλυβρίας τῷ 1821 ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ 1826.

1) G u s t a v i P a r t h e y, Hieroclis Synecdemus et Notitiae Graecae episcopatum, Berolini 1866, σ. 3, 58, 99, 135, 148 152, 165, 200, 233, 242.—H e i n r i c h G e l z e r, 535, 551, 571, 586, 587, 592, 600, 608, 629.—Ρ ἄ λ λ η καὶ Π ο τ λ η, Σύνταγμα θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, τ.Ε', σ.457, 475, 494, 501, 518.—M i c h a e l i s L e Q u i e n, Oriens Christianus, τ. Α', Parisiis 1740, σ. 1137.—Χ ρ υ σ ἄ ν θ ο υ Ἱ ε ρ ο σ ο λ ὺ μ ω ν, Σύνταγματιον περὶ τῶν ὀφφικίων, κληρικῶν καὶ ἀρχοντικῶν τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀγίας Ἐκκλησίας καὶ τῆς σημασίας αὐτῶν, διαιρέσεώς τε καὶ τάξεως τῆς πάλαι καὶ νῦν.... Καὶ περὶ τῶν πέντε κατ' ἐξοχὴν ἁγιωτάτων πατριαρχικῶν θρόνων καὶ τῶν μητροπόλεων τῶν κατὰ συνοδικὴν διάγνωσιν αὐτοῖς ὑποκειμένων μετὰ τῶν ὑπ' αὐτάς ἐπισκοπῶν.... Ἐν Τεργοβύστῳ τῆς Οὐγγροβλαχίας, 1715, σ. 73.—Σ ω φ ρ ο ν ί ο υ Σ τ α μ ο ὺ λ η [νῦν μητροπολίτου Ἐλευθερουπόλεως], Ἡ μητρόπολις Σηλυβρίας, ἐν «Νεολόγῳ» Κωνσταντινουπόλεως, ἔτ. 1891, 23 Ὀκτωβρίου καὶ 7 Νοεμβρίου.—Περιοδ. «Νέα Σιών» Ἱεροσολύμων, τ. ΚΣΤ', σ. 564.—Γ ε ρ σ ἰ μ ο υ Ι. Κ ο ν ἰ δ ἄ ρ η, Αἱ Μητροπόλεις καὶ Ἀρχιεπισκοπαὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡ «τάξις» αὐτῶν, τ. Α', ἐν Ἀθήναις, 1934.

Μεγάλη Ἐκκλησίᾳ καὶ ἔφορος εἴκοσιν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν διαμενόντων ἀρχιερέων ¹⁾).

Ἀποθανὼν ἐν Χάλκῃ τῷ 1875 ὁ Νικομηδείας εἶχε μεγάλην περιουσίαν, ὑπολογιζομένην ὡς ὑπερβαίνουσαν τὰς 40 χιλ. χρυσῶν ὀθωμανικῶν λιρῶν. Ἄλλ' ἐκ τῆς μεγάλης ταύτης περιουσίας του, ἡ ὁποία τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκρίνετο κολοσσιαία, οὐδὲν κατέλιπεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος του. Ἡ μόνη δωρεὰ του ἦσαν 30 ὀθωμανικαὶ λίραι, τὰς ὁποίας προσέφερεν ὑπὲρ ἀνεγέρσεως τοῦ ἐν τῇ πόλει τῆς Ἀνδρου ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (τοῦ παλαιοῦ), καὶ αἱ ὑπὲρ τῆς ἐν Γαυρείῳ μονῆς τῆς Ἀγίας, μονῆς τῆς μετανοίας του, προσφοραὶ του. Οὕτω τῷ 1866 ἀφιέρωσεν εἰς τὴν μονὴν ταύτην δύο ἀργυρὰς λειψανοθήκας, περιεχούσας τῆς μὲν τεμάχια ἱερῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου Προκοπίου, τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους, τοῦ ἁγίου Τρύφωνος, τοῦ ἁγίου Ἐλευθερίου καὶ ἓνα τίμιον σταυρόν, τὸ δὲ μέρος τῆς ἁγίας κάρας τοῦ ἁγίου Μηνᾶ, καθὼς καὶ θήκην περιέχουσιν ἓνα τίμιον σταυρόν ἐκ σμάλτου. Ἐν ἔτει δὲ 1874, ἥτοι ἐν ἔτος πρὸ τοῦ θανάτου του, ἀφιέρωσεν ὡσαύτως εἰς τὴν ἰδίαν μονὴν τῆς Ἀγίας μίαν χρυσοῦφαντον καὶ λιθοκόλλητον ἀρχιερατικὴν μίτραν, ἐφ' ἧς εἰκονίζονται ἐγκαύστως διάφοροι ἀγιογραφικαὶ παραστάσεις, φέρεται δὲ κατὰ μέτωπον χρυσοῦς δικέφαλος ἀετός, ἐν τῷ στήθει τοῦ ὁποίου λάμπουσιν 22 ἀδάμαντες. Συγχρόνως ἀπέστειλεν εἰς τὴν ἰδίαν μονὴν ζευγὸς δικηροτρικέρων ἀργυρῶν «ἐπὶ τῷ ὄρφι νὰ τὰ μεταχειρίζεται ὁ ἀρχιερεὺς ὡς ἀκίς, μόνον λειτουργεῖ ἐντὸς τῆς ἱερᾶς μονῆς, οὐδέποτε δὲ ἐπ' οὐδεμιᾶ προφάσει νὰ ἐξέρχωνται ταῦτα τοῦ μοναστηρίου» ²⁾).

Τὰς ἀνωτέρω πρὸς τὴν μονὴν Ἀγίας ἀφιερώσεις του ἀπέστειλεν ὁ Νικομηδείας συνοδευομένῳ ὑπὸ τῶν ἐξῆς γραμμάτων του :

† *Τὴν πανοσιότητά σας ταπεινῶς ἐν Κυρίῳ εὐχόμενος ἡδιστα προσ-
αγορεύω.*

Πολὺς καιρὸς παρήλθεν ἔκτοτε χωρὶς νὰ γράψω πρὸς τὸ ἱερὸν Μοναστήριόν μου, ἀλλὰ τοῦτο προήλθεν οὐχὶ ἐξ ἀδιαφορίας, διότι οὐδέποτε ἐξέλιπε τὸ ἱερὸν τοῦτο καταγώγιον ἀπὸ τὴν μνήμην μου, ἀλλ' ἔνεκα τῶν περιστάσεων ἥδη δὲ εὐκαιρίας μοι δοθείσης, ἐπανερχομένου τοῦ αὐταδέλφου μου Μιχαλάκη εἰς τὴν πατρίδα, δὲν λείπω χρέος ἀδελφικὸν ἐκπληρῶν, ὅπως ἐπερωτήσω ἐν πρώτοις τὰ αἴσια

1) Περὶ τῶν ἐγκρίτων ἀρχιερέων τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου βλ. Β. Κ. Σ τ ε φ α ν ῖ δ ο υ ἐν περιοδ. «Ποιμένι», τ. Α', σελ. 149—161.

2) Βλ. Δ. Π. Π α σ χ ᾱ λ η, Ἱερὰ κειμήλια καὶ ἅγια λείψανα τῶν ἐν Ἀν. ὄρφι μοναστηρίων. Μετ' εἰκόνων. Ὑπὸ ἑκδοσιν.

τῆς εὐκταίας μοι ὑγείας Σας, καθ' ἣν καὶ διὰ τῆς βοηθείας τῆς ὑπε-
ραγίας Θεοτόκου καὶ τῶν ἀδελφικῶν εὐχῶν Σας καλῶς ἔχω ἄχρι τῆς
ώρας. Θέλων δὲ νὰ ἀποδείξω καὶ ἐμπράκτως τὸ σέβας ὅπερ ἔτρεφον
καὶ τρέφω πρὸς τὸ ἱερὸν Μοναστήριόν μου ἀποστέλλω δύο κιβώτια
ἀργυρᾶ, περιέχοντα τὸ μὲν ἐν τεμάχια ἱερῶν λειψάνων τοῦ Ἁγίου
Προκοπίου, τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους, τοῦ
Ἁγίου Τρύφωνος, τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου καὶ ἓνα τίμιον σταυρόν,
εἰς δὲ τὸ ἄλλο ὑπάρχει μέρος τῆς ἁγίας κάρας τοῦ ἁγίου Μηνᾶ, ἐν-
τός δὲ τοῦ αὐτοῦ κιβωτίου ὑπῆρχε καὶ μέρος τοῦ σταυροῦ, ἀλλ' ἔνε-
κα τῆς πολυκαιρίας ἀπωλέσθη.

Ἐκτὸς τῶν δύο ρηθέντων ἀργυρῶν κιβωτίων τῶν ἱερῶν λειψά-
νων ὑπάρχει καὶ μία θήκη περιέχουσα ἓνα τίμιον σταυρὸν ἀπὸ
σμάλτο.

Ταῦτα πάντα δεξάμενοι παρὰ τοῦ αὐταδέλφου μου νὰ τὰ ἐνα-
ποθέσητε ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Μοναστηρίου καὶ νὰ καταγράψητε τὸ
ὄνομά μου ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ διὰ νὰ μνημονεύητε πρὸς ἀνάπαυσιν
τῆς ταπεινῆς μου ψυχῆς.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν τοσοῦτοις, εὐχόμενος δ' ὑμῖν ἅπασιν πᾶν ἀγα-
θὸν καὶ καταθύμιον μένω τῆς πανοσιότητός Σας

ταπεινὸς πρὸς θεὸν διάπυρος εὐχέτης

† **Ὁ Νικομηδείας Διονύσιος**

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 16 Φεβρουαρίου 1866.

*Ἁγιε Καθηγούμενε τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τῆς
ἐπικαλουμένης Ἁγίας, ὀλοψύχως σᾶς εὐχομαι.*

† Εὐρὼν καταλλήλου γραμματοκομιστοῦ, τοῦ καπετάν Λεωνίδα
Ἐμπειρίκου, ἀποστέλλω χάριν μνήμης καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν
Ἱερὰν μου Μονὴν μίαν Μίτραν μεθ' ἑνὸς ζεύγους δικηροτρικῆρων
ἀργυρῶν, ἐπὶ τῇ ὑποσχέσει νὰ τὰ μεταχειρίζεται ὁ Ἀρχιερεὺς ὁσά-
κις μόνον λειτουργεῖ ἐντὸς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, οὐδέποτε ὅμως ἐπ' οὐ-
δεμιᾷ προφάσει νὰ ἐξέρχωνται τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

Ἄμα λοιπὸν λάβετε ταῦτα νὰ τὰ καταθέσητε εἰς τὸ οἰκεῖον μέ-
ρος καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ καταχωρίσητε τὸ ὄνομά μου καὶ θὰ
μνημονεύητε εἰς τὰς ἀναιμάκτους θυσίας.

Ἀποδεχόμενος ἀπάντησίν σας μὲ τὴν δῆλωσιν τῆς ὑγείας σας,
ὥς καὶ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν, τοὺς ὁποίους εὐχομαι, διατελῶ τῆς
Πανοσιότητός σας διάπυρος πρὸς θεὸν εὐχέτης.

† **Ὁ Νικομηδείας Διονύσιος**

τῇ 27 Ἰουνίου 1874

Ὑπὲρ τῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων Κωνσταντινουπόλεως προσέφερε 2,500 χρυσὰς ὀθωμανικὰς λίρας, τῷ δὲ 1869 ὑπὲρ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου λίρας 15 καὶ γρόσια 250 ὑπὲρ ἀνεγέρσεως τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Ἀντιγόνῃ ἱεροῦ ναοῦ ¹⁾).

Φέρεται δ' ὁ Νικομηδεῖας ὑπογεγραμμένος εἰς τὸν Συνοδικὸν Τόμον, διὰ τοῦ ὁποίου ἀνεκηρύχθη ἐν ἔτει 1850 αὐτοκέφαλος ἢ ἐν Ἑλλάδι Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία. Ἡ ἐν τῷ ἱστορικῷ τούτῳ ἐγγράφῳ ὑπογραφή του ἔχει ὡς ἑξῆς :

† *Ὁ Νικομηδεῖας Διονύσιος ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ Σεβασμιωτάτου γέροντος ἀγίου Χαλκηδόνης Κυρίου Ἱεροθέου.*

Ἐκτὸς δ' ἄλλων φέρεται ὑπογεγραμμένος καὶ ἐν τῷ πατριαρχικῷ σιγιλλίῳ, δι' οὗ ἐπὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἀνθίμου Γ' τὸ β' πατριαρχοῦντος ἀνεκοινοῦτο ἡ ἐκλογή ὡς μητροπολίτου Βελεγράδων τοῦ Ἀνθίμου Ἀλεξούδη ἐν ἔτει 1855 ²⁾).

Τὸν Νικομηδεῖας Διονύσιον ἡγάπα καὶ ἐσέβετο ὁ τοῦ Ναπολέοντος Γ' πρεσβευτὴς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ κατόπιν ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας μαρκήσιος Μουτιέ (Moustier), ὁ δὲ Θουβενέλ, πρεσβευτὴς ἐπίσης τῆς Γαλλίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, παρεκάθησε καὶ εἰς γεῦμα παρὰ τῷ Διονυσίῳ, ἀποθαυμάσας τὴν χλιδὴν καὶ τὸν πλοῦτον τῶν ἐπιτραπεζίων σκευῶν ³⁾).

Περὶ τοῦ Νικομηδεῖας Διονυσίου ἐλέχθη ὅτι ἠδύνατο νὰ κλαίῃ καὶ νὰ χύνη δάκρυα κρουνηδὸν κατὰ παραγγελίαν. Ὅτε κατὰ τὸ 1853 μεταξὺ τῶν τότε μεγάλων μητροπολιτῶν ἐγένετο λόγος σπουδαῖος, πῶς θὰ διατυπωθῶσιν ἐνώπιον ἀναμενομένου Ῥώσσου διπλωμάτου, τοῦ πρίγκηπος Μεντζικώφ, αἰτήσεις καὶ προτάσεις περὶ διασώσεως ἐθνικῶν προνομίων, ὁ μητροπολίτης Νικομηδεῖας Διονύσιος ἠρώτησεν, ὅχι ἀστεϊζόμενος, — «ἅγιοι ἀδελφοί· θὰ γίνῃ ἀνάγκη καὶ νὰ κλαύσωμεν;» Ὁ ἄνθρωπος αὐτός, λέγει ὁ Γεδεών, εἶχε τὴν τέχνην νὰ κλαίῃ κατὰ παραγγελίαν, καὶ ἦτο πρόθυμος καὶ τότε νὰ μεταβῇ ὡς μέλος τῆς ἐπὶ τοῦτο σταλησομένης πρὸς ὁδυρμὸν ἐπιτροπείας ⁴⁾).

1) Βλ. Μ. Χ ο υ ρ μ ο ὕ ζ η. Ἡ νήσος Ἀντιγόνῃ, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1869, σ. 93.

2) Ἀ ν θ ί μ ο υ Δ. Ἀ λ ε ξ ο ὕ δ η, Σύντομος ἱστορικὴ περιγραφὴ τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Βελεγράδων καὶ τῆς ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτῆς διακαιοδοσίαν ὑπαγομένης χώρας. Ἐν Κερκύρᾳ 1868, σ. 130.

3) Βλ. Μ α ν ο υ ἡ λ Ἱ. Γ ε δ ε ὡ ν, Ἀποσημειώματα Χρονογράφου, τ. Β'. ἐν Ἀθήναις 1932, σ. 238 καὶ 240.—Τ ο ὐ α ὕ τ ο ὕ, Μνεία τῶν πρὸ ἐμοῦ. Μέρους Β'. ἐν Ἀθήναις 1934, σ. 289.

4) Γ ε δ ε ὡ ν, ἔνθ. ἀν.

Τὴν νύκτα τῆς 21ης πρὸς τὴν 22αν αὐγούστου 1875 ἀπεβίωσεν ἐν Χάλκῃ, ἔνθα εἶχεν ἀποσυρθῇ ἕνεκα βαθυτάτου γήρατος. Ἡ κηδεία τοῦ ἐγένετο μετ' ἐξαιρετικῆς παρατάξεως, δύο δὲ ἀτόμπλοια μετέφερον εἰς Χάλκην τὸν ἱερόν κληρον καὶ ἅπαντας τοὺς θελήσαντας νὰ παρευρεθῶσι κατὰ τὴν ἐκφορὰν τοῦ γεραροῦ ἱεράρχου. Τῆς νεκρωσίμου πομπῆς μετέσχον 5 ἀρχιερεῖς, οἱ μητροπολίται Χαλκηδόνος, Μαρωνείας, Γρεβενῶν, Σισανίου καὶ Χαλδείας. Λόγον δ' ἐπικήδειον ἀπήγγειλεν ὁ σοφὸς καθηγητὴς τῆς θεολογικῆς σχολῆς Φιλάρετος Βαφείδης ¹⁾).

Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Νικομηδείας ἡ ἐπὶ τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν ἐπιτροπὴ ἐνήργησε συντηρητικὴν κατὰσχέσιν ἐπὶ πάντων τῶν ἀκινήτων κτημάτων αὐτοῦ καὶ κατήγγειλε τοὺς καταλαβόντας ταῦτα συγγενεῖς τοῦ Νικομηδείας ὡς σφετεριστὰς τῆς περιουσίας, καθ' ὅσον συμφώνως πρὸς τὰ νόμιμα τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ τοὺς κανονισμοὺς, τοὺς ὁποίους καὶ ὁ ἀποθανὼν Νικομηδείας εἶχεν ἰδίᾳ χειρὶ ὑπογεγραμμένους, οἱ ἀρχιερεῖς δὲν ἐδικαιοῦντο νὰ διαθέσωσι τὴν περιουσίαν τῶν δι' ἀτομικῆς διαθήκης, τῆς περιουσίας τῶν δυνάμει τῶν κανονισμῶν οὐσῆς ἐκ τῶν προτέρων διατεθειμένης ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἐκπροσωπῶν τὴν ἐνάγουσαν ἐπιτροπὴν τῶν περιουσιῶν δικηγόρος Γεωργαντόπουλος ἐξύβρισε κατὰ τὴν δίκην τὴν μνήμην τοῦ ἀποθανόντος ἱεράρχου, τῇ συναινέσει καὶ ἐπινεύσει τοῦ ὁποίου, ὡς ἰσχυρίσθη, οἱ συγγενεῖς τοῦ ὑπεξήρσαν τὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀνήκουσαν περιουσίαν του. Διεξεληθὼν δὲ ὁ δικηγόρος Γεωργαντόπουλος τὸν μακρότατον ἀρχιερατικὸν βίον τοῦ Νικομηδείας ὑπεστήριξεν ὅτι ἡ περιουσία του δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε ὀλιγωτέρα τῶν 40,000 χρυσῶν ὁθωμανικῶν λιρῶν. Ἐδήλωσε δὲ ὅτι ἠδύνατο νὰ ἀποδείξῃ τοῦτο καὶ δι' ἐγγράφων καὶ διὰ πλείστων ἀξιόπιστων μαρτύρων καὶ διὰ τῶν καταστίχων τοῦ μακαρίτου, τὰ ὁποῖα οἱ συγγενεῖς τοῦ ἐπίτηδες ἀπέκρυψαν.

Οἱ συγγενεῖς τοῦ Νικομηδείας διὰ τῶν πληρεξουσίων δικηγόρων τῶν Λάκωνος καὶ Ἀποστολίδου ὑπεστήριξαν σὺν ἄλλοις ὅτι ὁ Νικομηδείας δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἔχῃ τόσην περιουσίαν λόγῳ τῆς μεγαλοπρεπείας μὲ τὴν ὁποίαν ἔζη καὶ τῆς μεγαλοδωρίας του, μνημονεύσαντες καὶ προσφορὰν του ἐκ 2,500 χρυσῶν λιρῶν εἰς τὰ Φιλανθρωπικὰ καταστήματα Κωνσταντινουπόλεως. Ἄν δὲ ταῦτα μόνον καὶ οὐχὶ πλείονα προσήνεγκε, τοῦτο διαφεύγει, εἶπον, τὴν ἀρμοδιό-

1) Β. Δ. Κ α λ λ ί φ ρ ο ν ο ς, Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιθεώρησις, τ. 5' ἐν Κωνσταντινουπόλει 1879, σ. 157—8.

τητα τοῦ δικαστηρίου, εἶναι ἔργον συνειδήσεως, καὶ εἰς μόνον τὸν Θεόν, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ἤδη παρίσταται ὁ Νικομηδείας, ἔχει οὖτος νὰ δώσῃ λόγον περὶ τούτου. Μεταξὺ τῶν ἐναγομένων συγγενῶν τοῦ Νικομηδείας παρίστατο καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ Αἰκατερίνη Κρισεγγίου.

Αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων ἦσαν σαφεῖς καὶ διαφωτιστικαὶ περὶ τῆς καταλειφθείσης ὑπὸ τοῦ Νικομηδείας περιουσίας. Ὁ ἐκ τῶν σημαινόντων δὲ μαρτύρων πολυῖδμων Μ. Χουρμούζης μεταξὺ ἄλλων ἀνέφερε καὶ τὰ περὶ τοῦ πολυθρυλῆτου λαμπροῦ γεύματος, τὸ ὁποῖον ὁ Νικομηδείας παρέθεσεν εἰς τιμὴν τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας Θουβενέλ, ὁ ὁποῖος, θαυμάσας τὴν πολυτέλειαν καὶ τὸ βαρύτιμον τῶν ἐπιτραπεζίων σκευῶν, εἶπεν: «Ἰδοὺ ποῖοι εἶναι οἱ πράγματι καρδινάλιοι!».

Τὸ δικαστήριον ἐξέδωκεν ἀπόφασιν, δι' ἧς κατεδίκαζε τοὺς κληρονόμους τοῦ Νικομηδείας εἰς ἀπότισιν 40,000 λιρῶν ὀθωμανικῶν, ἀλλ' ἐν τέλει ἡ ἀπόφασις ἔνεκα διαφορῶν τυπικῶν λόγων δὲν ἐξετελέσθη¹).

Εἰκόνες ἐλαιογραφικαὶ τοῦ Νικομηδείας Διονυσίου, ἔργα δεξιῶν καλλιτεχνῶν, ὑπῆρχον δύο τοιαῦται, ἀλλὰ τί ἀπέγειναν ἀγνοοῦμεν. Φωτογραφικὴ μόνον τοιαύτη, λίαν ἐπιτυχὴς γενομένη ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐσώζετο παρὰ τῇ ἀνεψίᾳ αὐτοῦ Αἰκατερίνῃ Λορ. Μ. Λ. Καίρη ἐν Μεσαρίᾳ, τῷ γενεθλίῳ τοῦ Νικομηδείας χωρίῳ.

Ἔγραφον ἐν Ἀνδρῷ, φεβρουαρίου ἀρχομένου 1939.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ

1) Β. Δ. Κ α λ λ ί φ ρ ο ν ο ς, Ἑκκλησιαστικὴ Ἐπιθεώρησις, τ. Ζ', σ. 56 κ. ἐ.

ΣΗΛΥΒΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΙΤΑ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΙΩ. ΚΩΤΑΚΗΣ

Ὁ Σηλυβρίας τὸ πρῶτον, εἶτα Ἀμασειᾶς καὶ τελευταῖον Νικο-
μηδείας μητροπολίτης, ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Βιθυνίας Διονύ-
σιος, κατὰ κόσμον Δημήτριος, ἦτο τρίτος υἱὸς τοῦ ἐκ Μεσαρίας τῆς
νήσου Ἀνδρου Ἰωάννου Ν. Κωτάκη, ἀρχοντικοῦ γένους, ἐξ οὗ ἀνε-
δείχθησαν δύο ἐν Ἀνδρῶ κοτζαμπάσηδες, ὁ Νικόλαος Ἰω. Κωτάκης
καὶ ὁ Γεώργιος Κωτάκης ¹⁾. Ἐσχηματίσθη δὲ πιθανώτατα τὸ ἐπώνυ-
μον Κωτάκης ὑποκοριστικῶς ἐκ τοῦ Κώτης. Ἐν Χίῳ ὑπῆρχεν ἀρχο-
μένου τοῦ ΙΖ' αἰῶνος οἰκογενειακὸν ἐπώνυμον Κώτης. Οὕτω Μάρκος
τις Κώτης ἀναφέρεται ἐν ἐπιστολῇ τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου Β' πρὸς
τὸν Μητροπολίτην Χίου Ἡσαΐαν. Ἡ ἐπιστολὴ εἶναι ἀχρονολόγητος,
ἀλλὰ καθ' ἣν κατέχει ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Κώδικι σειρὰν πρέπει νὰ
ὀρισθῇ ἢ ἐκδοσις αὐτῆς περὶ τὰ μέσα τοῦ 1610, καίτοι ἐν τῇ τοῦ Δο-
σιθέου Νομικῇ Συναγωγῇ φέρει χρονολογίαν Ἀπριλίου 1609 ²⁾.

Εἶχε δ' ὁ μητροπολίτης Διονύσιος Κωτάκης ἐξ ἄλλους ἀδελφούς,
τὸν Νικόλαον, πρωτότοκον, ἀποθανόντα πρὶν ἢ ἔλθῃ εἰς γάμου κοι-
νωνίαν, τὸν Μιχαήλ ³⁾, τὸν Ζάννε, πνιγέντα καθ' ὃν χρόνον ἐκ Κέας
ἐπέστρεφεν εἰς Ἀνδρον καὶ περὶ οὗ ἐλέχθη ὅτι οἱ συμπλωτῆρες του
ἀντιληφθέντες ὅτι οὗτος ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ σημαντικὴν ποσότητα
χρημάτων ἔπνιξαν αὐτόν, τὸν Ἀβράμιον, κατὰ κόσμον Ἀντώνιον,
διατελέσαντα ἐπώνυμον ἐπίσκοπον Τριμυθοῦντος, τὸν Λεόντιον, ὁ
ὁποῖος τυγχάνων διάκονος τοῦ ἐθνομάρτυρος οἰκουμενικοῦ πατριάρ-
χου Γρηγορίου τοῦ Ε' ἀπέθανε μόλις ἐξελθὼν ἐκ τῆς φρικαλέας εἰρ-
κτῆς τοῦ Μπονσταντζήμπαση ἐκ τῶν τρομερῶν βασανιστηρίων, τὰ
ὁποῖα ἐν αὐτῇ ὑπέστη ὑπὸ τῶν Τούρκων, καὶ τὸν Ἀρχιμανδρίτην

1) Βλ. Δ. Π. Πασχάλη, Ἱστορία τῆς νήσου Ἀνδρου, τ. Β', ἐν Ἀθή-
ναις, 1927, σ. 242 καὶ 248. Τοῦ αὐτοῦ, Τὸ Ἀρχοντολόγιον τῆς Ἀνδρου.
Ὑπὸ ἐκδοσιν.

2) Κωνστ. Ι. Ἀμάντου, Χιακὰ Χρονικά, τευχ. Β', ἐν Ἀθήναις
1914, σ. 15.

3) Τούτου υἱὸς ἦτο ὁ πρό μικροῦ ζῶν ἔτι ἐν ἐσχάτῳ γήρατι συμβολαιο-
γράφος Ἀνδρου Νικόλαος Μ. Ι. Κωτάκης, ὡς ὑπεγράφετο.

Διονύσιος
Πατριάρχης
Ἀθηνῶν
7. 28. 1939
r. Bb-93

Ἐκτὸς τεσσάρων ἐτῶν (1831-1835), καθ' ἃ διετέλεσεν ἐπίσκοπος Τυρολόης καὶ Σερεντζίου, ὅλον τὸν ἐπίλοιπον μακρότατον ἀρχιερατικὸν βίον του διήνυσεν ὁ Γρηγόριος Πούμπουρας ἐν Καλλιπόλει· ποιμάνας τὸ χριστεπώνυμον αὐτῆς πλήρωμα πατρικῶς καὶ θεαρέστως ἐπὶ ἡμίσειαν περίπτου ἑκατονταετηρίδα, ἥτοι ἀκριβῶς ἐπὶ ἑξ καὶ τεσσαράκοντα ὁλοκλήρους ἐνιαυτοὺς (1835-1881), πολλὰς προσεγγκῶν αὐτόθι ὑπηρεσίας, ἰδιαίτατα δ' ἐργασθεὶς πρὸς σύστασιν ἐν Καλλιπόλει παρθεναγωγείων καὶ ἄλλων ἐκπαιδευτηρίων, διαθέσας πρὸς τοῦτο ἐξ ἰδίων ποσὰ σημαντικά. Δαπάναις αὐτοῦ ἀνηγέρθη πρὸς τούτοις ναὸς καὶ μονύδριον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους παρὰ τὸ χωρίον Βαήρι τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου¹⁾).

Γράφει δὲ πρὸς τὸν Γρηγόριον Πούμπουραν ὁ πολὺς μητροπολίτης Ἡρακλείας Ἰγνατίος εἴκοσι καὶ τρεῖς ἐπιστολάς, ἥτοι μίαν τῷ 1824, μίαν τῷ 1825, μίαν τῷ 1826, ἐπτὰ τῷ 1827, δώδεκα τῷ 1828 καὶ μίαν τῷ 1829²⁾).

Ἄλλ' ὁ πολὺς τὸ γῆρας ἱεράρχης, ὅστις ἐπὶ ἡμῖς καὶ πλέον αἰῶνα ὑπηρετήσας πιστῶς καὶ εὐορκῶς τὴν Ἐκκλησίαν, ἤγγιζεν ἤδη εἰς τὸ τέλος τοῦ βίου του. Ὅτε δὲ ὑπερενενηκοντούτης ἔγνω τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἐκλυομένας, τὸ δ' ἐκ τοῦ ἄκρου γήρατος ἀσθενὲς τοῦ σώματος ἀνίσχυρον νὰ ὑποβάσται τὰ ὕψηλά της ἀρχιερωσύνης καθήκοντα, καίτοι ἡ ψυχικὴ αὐτοῦ ῥώμη διετηρεῖτο ἀσινής, δὲν ἐδίστασεν ἵνα δι' ἐκουσίῳ παραιτήσεως ἀποχωρήσῃ τῆς ἥς ἔλαχε θεόθεν ἐπισκοπῆς καὶ ἐν τῷ ἀπράγμονι βίῳ τῆς ἐν οἴκῳ γαλήνης συνεχίσῃ τὰς ἐπὶ γῆς δεήσεις αὐτοῦ καὶ ἱκεσίας ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν, τοὺς ὁποῖους φιλοστόργως ἐποίμανε, καὶ τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποῖαν θεοφιλῶς ἐξυπηρετήσας, παρασκευάζων ἑαυτὸν διὰ τὴν ἐκ τοῦ νεκροῦ τούτου βίου ἀναπόδραστον ἐξοδον. Ὅθεν, καθ' ἃ θεαρέστως ἐπολιτεύθη, οὕτω καὶ ὁσίως ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ, μεταστάς ἀπὸ τῆς στρατευομένης εἰς τὴν θριαμβεύουσαν Ἐκκλησίαν.

Ἐγγραφον ἐν Ἀνδρῶ, Ἰανουαρίου φθίνοντος 1939.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ

1) Μανουὴλ Ἰ. Γεδεών, Ἀποσημειώματα Χρονογράφου. Μέρος Α'. Ἐν Ἀθήναις 1932, σ. 145—6.

2) Εὐαγγέλου Σαβράμη, Ὁ Κώδιξ τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας Ἰγνατίου. «Θρακικά», τ. 5' (1935), σ. 230.

Λαυρέντιον, τὸν ὁποῖον εἶχε πάντοτε μεθ' ἑαυτοῦ διευθύνοντα τὰς ὑποθέσεις τῆς μητροπόλεως του. Εἶχε δὲ καὶ μίαν ἀδελφήν, ὀνομαζομένην Αἰκατερίνην (Κατερνιώ), συζευχθεῖσαν μετὰ τοῦ ἐκ Κορθίου τῆς Ἀνδρου Πέτρου Κρισεγγίου, ἡ ὁποία βαθύγηρος ἀπέθανε τῷ 1886 ἐν Χάλκῃ ἄγουσα ἡλικίαν 105 ἐτῶν.

Ὁ Διονύσιος Κωτάκης ἐκάρη μοναχὸς εἰς τὴν ἐν Γαυρείῳ τῆς Ἀνδρου παλαίφατον μονὴν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἢ Ἀγίας, συμμοναστήν ἔχων αὐτόθι τὸν κατόπιν οἰκουμενικὸν πατριάρχην Μελέτιον τὸν Γ' ¹⁾. Ἐν τῇ μονῇ δὲ ταύτῃ τῆς Ἀγίας ἐδιδάχθησαν ἀμφότεροι τὰ πρῶτα γράμματα, χειροτονηθέντες καὶ διάκονοι.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει διετέλεσε διάκονος τοῦ μητροπολίτου Προύσης καὶ εἴτα Τορνόβου Ἰωαννικίου, κατὰ τὴν ἔκρηξιν δὲ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως μόλις κατώρθωσε δραπετεύσας νὰ σωθῇ, ἐνῶ ὁ ἀδελφός του Λεόντιος, διάκονος, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν εἴρηται, τοῦ ἐθνομάρτυρος πατριάρχου, ἐρρίπτετο εἰς τὴν φρικαλέαν εἰρκτὴν τοῦ Μποσταντζήμπαση ὑποστάς ἐν αὐτῇ ἀφάνταστα βασανιστήρια, τὰ ὁποῖα ἐπέφεραν καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἅμα ὡς ἡμίνεκρος ἀφέθη ἐλεύθερος μετὰ τὸν ἀπαγχονισμόν τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου ²⁾.

Τῷ 1826 ἐχειροτονήθη μητροπολίτης Σηλυβρίας. Ἦγε δὲ τότε μόλις τὸ 30, ἴσως δὲ καὶ τὸ 28 ἔτος τῆς ἡλικίας του ³⁾.

Πρὸς τὸν Διονύσιον, ὄντα Σηλυβρίας, ὁ πολὺς μητροπολίτης Ἡρακλείας Ἰγνατίος γράφει ὁκτὼ ἐπιστολάς, μίαν τῷ 1827, ἕξ τῷ 1828 καὶ μίαν τῷ 1829 ⁴⁾.

1) Περὶ τοῦ ἐκ Κέας κατὰ τὸ 1845 οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Μελετίου τοῦ Γ' τοῦ ἐπωνυμιουμένου Παγκάλου, ὅστις ἦτο Ἀνδριος ἐκ μητρὸς, βλ. Κωνσταντινοῦ Α' τοῦ ἀπὸ Σιναίου, Ἐλάσσονες Συγγραφαί, ἐν Κωνιπόλει 1866, σ. 67 κ. ἐ.—Σ. Λαυρεντιόχου. Τὰ προνόμια τῆς Ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. ἐν Ἀθήναις 1901, σ. 84.—Μαν. Ι. Γεδεών. Πατριαρχικοὶ Πίνακες, ἐν Κωνιπόλει 1884, σ. 696.—Τοῦ αὐτοῦ, Ἀπομνημονεύματα Χρονογράφου τ. Β', ἐν Ἀθήναις 1932, σ. 304 κ. ἐ.—Δ. Π. Πασχάλη, Πάγκαλοι, ἄρθρα ἐν «Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ».—Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἐν Γαυρείῳ τῆς Ἀνδρου μονὴ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἢ Ἀγίας. Ὑπὸ ἔκδοσιν.—«Ἐπετηρίς τῆς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν», τ. Θ' [1932], σ. 280.

2) Βλ. Δ. Π. Πασχάλη, Ἱστορικά Σημειώματα περὶ διαφόρων ἐκ τῆς νήσου Ἀνδρου μοναχῶν, μακρὰν τῆς πατρίδος των ἐν ἀγαθῇ μνήμῃ διαβιωσάντων. Ὑπὸ ἔκδοσιν.

3) Κατ' ἐπιστολιμαίαν πρὸς τὸν γράφοντα ἀνακοίνωσιν τοῦ σοφοῦ μεσαιωνοδίδου Μανουὴλ Ι. Γεδεών.

4) Εὐαγγέλιου Σαβράμη, Ὁ Κώδις τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας Ἰγνατίου. «Θρακικά» τ. στ' [1935], σ. 240. Ἀνακριβὼς ὁ προῶρος καὶ

Ἦτο δὲ ἀρχικῶς ἡ Σηλυβρία ἐκ τῶν ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας. Γνωρίζομένη ἄλλοτε ὑπὸ τὸ ὄνομα «Εὐδοξίουπόλεως», ἐμφανίζεται ἀπὸ τοῦ Σ' αἰῶνος μεταξὺ τῶν «αὐτοκεφάλων» ἀρχιεπισκοπῶν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, τιμηθεῖσα βραδύτερον ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ (1143-1180) καὶ εἰς μητρόπολιν. Ἐφημίζετο δ' ὁ μητροπολίτης Σηλυβρίας «ὕπερτιμος». Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἔτους 1923 ἔπαυσεν ὑφισταμένη λόγῳ τῆς ἀναγκαστικῆς μεταναστεύσεως τῶν χριστιανῶν κατοίκων τῆς εἰς Ἑλλάδα συνεπία τοῦ κακῆ μοίρα ἐνσκήψαντος Μικρασιατικοῦ ὀλέθρου ¹⁾, καὶ ὁ τελευταῖος μητροπολίτης Εὐγένιος διατηρῶν τὸν τίτλον τοῦ μητροπολίτου Σηλυβρίας παρέμεινεν ἐν Κων)πόλει μέχρι τοῦ κατὰ τὸ 1934 θανάτου του.

Ἐκ Σηλυβρίας ὁ Διονύσιος μειτετέθη εἰς Ἀμάσειαν, ἐξ Ἀμασειᾶς δὲ τῷ 1839 εἰς Νικομήδειαν, παραμείνας ὡς τοιοῦτος μέχρις ὑπερμεσοῦντος τοῦ 1875, ὅτε μετέστη πρὸς Κύριον.

Δὲν ἡμοίρει συστηματικῆς παιδεύσεως ὁ Διονύσιος, ἀλλ' εἶχεν ἐκ φύσεως ὀξεῖαν ἀντίληψιν, κρίσιν ὕψος, σύνεσιν καὶ πνεῦμα διοικητικόν. Μεγαλοπρεπῆς δὲ καὶ ἐλευθεριώτατος ὢν ἠρίθμει φίλους πολλοὺς καὶ ἰσχυροὺς, ἄγων καὶ φέρων πολλάκις ὡς μητροπολίτης Νικομηδείας τοὺς ἐν τῷ Πατριαρχείῳ κατὰ τὸ δοκοῦν. Κατελέγετο οὐ μόνον τύποις, ἀλλὰ καὶ πράγματι μεταξὺ τῶν ἐγκρίτων ἱεραρχῶν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου, ἀντιπρόσωπος τυγχάνων παρὰ τῇ

ἐπὶ ζημίᾳ τῆς ἐπιστήμης ἐκλιπὼν φιλόπονος ἱστοριοδίφης Σαβράμης γράφει ὅτι ὁ Διονύσιος ἐξελέγη μητροπολίτης Σηλυβρίας τῷ 1821 ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ 1826.

1) G u s t a v P a r t h e y, Hieroclis Synecdemus et Notitiae Graecae episcopatum, Berolini 1866, σ. 3, 58, 99, 135, 148 152, 165, 200, 233, 242.—H e i n r i c h G e l z e r, 535, 551, 571, 586, 587, 592, 600, 608, 629.—Ρ ἄ λ λ η καὶ Π ο τ λ ῆ, Σύνταγμα θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, τ.Ε', σ.457, 475, 494, 501, 518.—M i c h a e l i s L e Q u i e n, Oriens Christianus, τ. Α', Parisiis 1740, σ. 1137.—Χ ρ υ σ ἄ ν θ ο υ Ἱε ρ ο σ ὀ λ ὺ μ ω ν, Σύνταγματίον περὶ τῶν ὀφικίων, κληρικῶν καὶ ἀρχοντικίων τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀγίας Ἐκκλησίας καὶ τῆς σημασίας αὐτῶν, διαιρέσεώς τε καὶ τάξεως τῆς πάλαι καὶ νῦν.... Καὶ περὶ τῶν πέντε κατ' ἐξοχὴν ἀγιωτάτων πατριαρχικῶν θρόνων καὶ τῶν μητροπόλεων τῶν κατὰ συνοδικὴν διάγνωσιν αὐτοῖς ὑποκειμένων μετὰ τῶν ὑπ' αὐτάς ἐπισκοπῶν.... Ἐν Τεργοβύστῳ τῆς Οὐγγροβλαχίας, 1715, σ. 73.—Σ ω φ ρ ο ν ῖ ο υ Σ τ α μ ο ὕ λ η [νῦν μητροπολίτου Ἐλευθερουπόλεως], Ἡ μητρόπολις Σηλυβρίας, ἐν «Νεολόγῳ» Κωνσταντινουπόλεως, ἔτ. 1891, 23 Ὀκτωβρίου καὶ 7 Νοεμβρίου.—Περιοδ. «Νέα Σιών» Ἱεροσολύμων, τ. ΚΣΤ', σ. 564.—Γ ε ρ α σ ῖ μ ο υ Ι. Κ ο ν ῖ δ ἄ ρ η, Αἱ Μητροπόλεις καὶ Ἀρχιεπισκοπαὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡ «τάξις» αὐτῶν, τ. Α', ἐν Ἀθήναις, 1934.

Μεγάλη Ἐκκλησίᾳ καὶ ἔφορος εἴκοσιν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν διαμενόντων ἀρχιερέων ¹⁾).

Ἀποθανὼν ἐν Χάλκῃ τῷ 1875 ὁ Νικομηδείας εἶχε μεγάλην περιουσίαν, ὑπολογιζομένην ὡς ὑπερβαίνουσαν τὰς 40 χιλ. χρυσῶν ὀθωμανικῶν λιρῶν. Ἀλλ' ἐκ τῆς μεγάλης ταύτης περιουσίας του, ἡ ὁποία τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκρίνετο κολοσσιαία, οὐδὲν κατέλιπεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος του. Ἡ μόνη δωρεά του ἦσαν 30 ὀθωμανικαὶ λίραι, τὰς ὁποίας προσέφερεν ὑπὲρ ἀνεγέρσεως τοῦ ἐν τῇ πόλει τῆς Ἀνδρου ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (τοῦ παλαιοῦ), καὶ αἱ ὑπὲρ τῆς ἐν Γαυρείῳ μονῆς τῆς Ἀγίας, μονῆς τῆς μετανοίας του, προσφοραὶ του. Οὕτω τῷ 1866 ἀφιέρωσεν εἰς τὴν μονὴν ταύτην δύο ἀργυρὰς λειψανοθήκας, περιεχοῦσας τῆς μὲν τεμάχια ἱερῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου Προκοπίου, τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους, τοῦ ἁγίου Τρύφωνος, τοῦ ἁγίου Ἐλευθερίου καὶ ἓνα τίμιον σταυρὸν, τὸ δὲ μέρος τῆς ἁγίας κάρας τοῦ ἁγίου Μηνᾶ, καθὼς καὶ θήκην περιέχουσιν ἓνα τίμιον σταυρὸν ἐκ σμάλτου. Ἐν ἔτει δὲ 1874, ἦτοι ἐν ἔτος πρὸ τοῦ θανάτου του, ἀφιέρωσεν ὡσαύτως εἰς τὴν ἰδίαν μονὴν τῆς Ἀγίας μίαν χρυσοῦφαντον καὶ λιθοκόλλητον ἀρχιερατικὴν μίτραν, ἐφ' ἧς εἰκονίζονται ἐγκαύστως διάφοροι ἀγιογραφικαὶ παραστάσεις, φέρεται δὲ κατὰ μέτωπον χρυσοῦς δικέφαλος ἀετός, ἐν τῷ στήθει τοῦ ὁποίου λάμπουσιν 22 ἀδάμαντες. Συγχρόνως ἀπέστειλεν εἰς τὴν ἰδίαν μονὴν ζευγὸς δικηροτρικέρων ἀργυρῶν «ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ τὰ μεταχειρίζεται ὁ ἀρχιερεὺς ὡσὰκις μόνον λειτουργεῖ ἐντὸς τῆς ἱερᾶς μονῆς, οὐδέποτε δὲ ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει νὰ ἐξέρχωνται ταῦτα τοῦ μοναστηρίου» ²⁾).

Τὰς ἀνωτέρω πρὸς τὴν μονὴν Ἀγίας ἀφιερώσεις του ἀπέστειλεν ὁ Νικομηδείας συνοδευομένας ὑπὸ τῶν ἐξῆς γραμμάτων του :

† *Τὴν πανοσιότητά σας ταπεινῶς ἐν Κυρίῳ εὐχόμενος ἡδιστα προσ-
αγορεύω.*

Πολὺς καιρὸς παρήλθεν ἔκτοτε χωρὶς νὰ γράψω πρὸς τὸ ἱερὸν Μοναστήριόν μου, ἀλλὰ τοῦτο προήλθεν οὐχὶ ἐξ ἀδιαφορίας, διότι οὐδέποτε ἐξέλιπε τὸ ἱερὸν τοῦτο καταγώγιον ἀπὸ τὴν μνήμην μου, ἀλλ' ἔνεκα τῶν περιστάσεων· ἥδη δὲ εὐκαιρίας μοι δοθείσης, ἐπανερχομένου τοῦ αὐταδέλφου μου Μιχαλάκη εἰς τὴν πατρίδα, δὲν λείπω χρέος ἀδελφικὸν ἐκπληρῶν, ὅπως ἐπερωτήσω ἐν πρώτοις τὰ αἴσια

1) Περὶ τῶν ἐγκρίτων ἀρχιερέων τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου βλ. Β. Κ. Σ τ ε φ α ν ῖ δ ο υ ἐν περιοδ. «Ποιμένι», τ. Α', σελ. 149—161.

2) Βλ. Δ. Π. Π α σ χ ᾶ λ η, Ἱερὰ κειμήλια καὶ ἅγια λείψανα τῶν ἐν Ἀν. ὄρω μοναστηρίων. Μετ' εἰκόνων. Ὑπὸ ἐκδόσιν.

τῆς εὐκταίας μοι ὑγείας Σας, καθ' ἣν καγὼ διὰ τῆς βοηθείας τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ τῶν ἀδελφικῶν εὐχῶν Σας καλῶς ἔχω ἄχρι τῆς ὥρας. Θέλων δὲ νὰ ἀποδείξω καὶ ἐμπράκτως τὸ σέβας ὅπερ ἔτρεφον καὶ τρέφω πρὸς τὸ ἱερὸν Μοναστήριόν μου ἀποστέλλω δύο κιβώτια ἀργυρᾶ, περιέχοντα τὸ μὲν ἐν τεμάχια ἱερῶν λειψάνων τοῦ Ἁγίου Προκοπίου, τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους, τοῦ Ἁγίου Τρύφωνος, τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου καὶ ἓνα τίμιον σταυρόν, εἰς δὲ τὸ ἄλλο ὑπάρχει μέρος τῆς ἁγίας κάρας τοῦ ἁγίου Μηνᾶ, ἐν τὸς δὲ τοῦ αὐτοῦ κιβωτίου ὑπῆρχε καὶ μέρος τοῦ σταυροῦ, ἀλλ' ἐνεκα τῆς πολυκαιρίας ἀπωλέσθη.

Ἐκτὸς τῶν δύο ρηθέντων ἀργυρῶν κιβωτίων τῶν ἱερῶν λειψάνων ὑπάρχει καὶ μία θήκη περιέχουσα ἓνα τίμιον σταυρόν ἀπὸ σμάλτο.

Ταῦτα πάντα δεξάμενοι παρὰ τοῦ ἀγαθέλφου μου νὰ τὰ ἐναποθέσητε ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Μοναστηρίου καὶ νὰ καταγράψετε τὸ ὄνομά μου ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ διὰ νὰ μνημονεύητε πρὸς ἀνάπαυσιν τῆς ταπεινῆς μου ψυχῆς.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν τοσούτοις, εὐχόμενος δ' ὑμῖν ἅπασιν πᾶν ἀγαθὸν καὶ καταθύμιον μὲν τῆς πανοσιότητός Σας
ταπεινὸς πρὸς θεὸν διάπυρος εὐχέτης

† Ὁ Νικομηδείας Διονύσιος

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 16 Φεβρουαρίου 1866.

Ἄγιε Καθηγούμενε τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τῆς ἐπικαλουμένης Ἀγίας, δλοψύχως σᾶς εὐχομαι.

† Εὐρὼν καταλλήλου γραμματοκομιστοῦ, τοῦ καπετάν Λεωνίδα Ἐμπειρίκου, ἀποστέλλω χάριν μνήμης καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν Ἱερὰν μου Μονὴν μίαν Μίτραν μεθ' ἑνὸς ζεύγους δικηροτρικῆρων ἀργυρῶν, ἐπὶ τῇ ὑποσχέσει νὰ τὰ μεταχειρίζεται ὁ Ἀρχιερεὺς ὁσάκις μόνον λειτουργεῖ ἐντὸς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, οὐδέποτε ὅμως ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει νὰ ἐξέρχονται τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

Ἄμα λοιπὸν λάβετε ταῦτα νὰ τὰ κατὰθέσητε εἰς τὸ οἰκεῖον μέρος καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ καταχωρίσητε τὸ ὄνομά μου καὶ θὰ μνημονεύητε εἰς τὰς ἀναιμάκτους θυσίας.

Ἀποδεχόμενος ἀπάντησίν σας μὲ τὴν δῆλωσιν τῆς ὑγείας σας, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν, τοὺς ὁποίους εὐχομαι, διατελῶ τῆς Πανοσιότητός σας διάπυρος πρὸς θεὸν εὐχέτης.

† Ὁ Νικομηδείας Διονύσιος

τῇ 27 Ἰουνίου 1874

Ὑπὲρ τῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων Κωνσταντινουπόλεως προσέφερε 2,500 χρυσὰς ὀθωμανικὰς λίρας, τῷ δὲ 1869 ὑπὲρ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου λίρας 15 καὶ γρόσια 250 ὑπὲρ ἀνεγέρσεως τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Ἀντιγόνῃ ἱεροῦ ναοῦ ¹⁾).

Φέρεται δ' ὁ Νικομηδείας ὑπογεγραμμένος εἰς τὸν Συνοδικὸν Τόμον, διὰ τοῦ ὁποίου ἀνεκηρύχθη ἐν ἔτει 1850 αὐτοκέφαλος ἡ ἐν Ἑλλάδι Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία. Ἡ ἐν τῷ ἱστορικῷ τούτῳ ἐγγράφῳ ὑπογραφή του ἔχει ὡς ἑξῆς:

† *Ὁ Νικομηδείας Διονύσιος ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ Σεβασμιωτάτου γέροντος ἀγίου Χαλκηδόνης Κυρίου Ἱεροθέου.*

Ἐκτὸς δ' ἄλλων φέρεται ὑπογεγραμμένος καὶ ἐν τῷ πατριαρχικῷ σιγίλλῳ, δι' οὗ ἐπὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἀνθίμου τὸ β' πατριαρχοῦντος ἀνεκοινοῦτο ἡ ἐκλογή ὡς μητροπολίτου Βελεγράδων τοῦ Ἀνθίμου Ἀλεξούδη ἐν ἔτει 1855 ²⁾).

Τὸν Νικομηδείας Διονύσιον ἡγάπα καὶ ἐσέβετο ὁ τοῦ Ναπολέοντος Γ' πρεσβευτὴς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ κατόπιν ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας μαρκήσιος Μουτιέ (Moustier), ὁ δὲ Θουβενέλ, πρεσβευτὴς ἐπίσης τῆς Γαλλίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, παρεκάθησε καὶ εἰς γεῦμα παρὰ τῷ Διονυσίῳ, ἀποθαυμάσας τὴν χλιδὴν καὶ τὸν πλοῦτον τῶν ἐπιτραπεζίων σκευῶν ³⁾).

Περὶ τοῦ Νικομηδείας Διονυσίου ἐλέχθη ὅτι ἡδύνατο νὰ κλαίῃ καὶ νὰ χύνη δάκρυα κρουνηδὸν κατὰ παραγγελίαν. Ὅτε κατὰ τὸ 1853 μεταξὺ τῶν τότε μεγάλων μητροπολιτῶν ἐγένετο λόγος σπουδαῖος, πῶς θὰ διατυπωθῶσιν ἐνώπιον ἀναμενομένου Ῥώσσου διπλωμάτου, τοῦ πρίγκηπος Μεντζικώφ, αἰτήσεις καὶ προτάσεις περὶ διασώσεως ἐθνικῶν προνομίων, ὁ μητροπολίτης Νικομηδείας Διονύσιος ἠρώτησεν, ὅχι ἀστειζόμενος, — «ἅγιοι ἀδελφοί· θὰ γίνῃ ἀνάγκη καὶ νὰ κλαύσωμεν;» Ὁ ἄνθρωπος αὐτός, λέγει ὁ Γεδεών, εἶχε τὴν τέχνην νὰ κλαίῃ κατὰ παραγγελίαν, καὶ ἦτο πρόθυμος καὶ τότε νὰ μεταβῇ ὡς μέλος τῆς ἐπὶ τοῦτο σταλησομένης πρὸς ὁδυρμὸν ἐπιτροπείας ⁴⁾).

1) Βλ. Μ. Χ ο υ ρ μ ο ὕ ζ η, Ἡ νήσος Ἀντιγόνῃ, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1869, σ. 93.

2) Ἀ ν θ ί μ ο υ Δ., Ἀ λ ε ξ ο ὕ δ η, Σύντομος ἱστορικὴ περιγραφή τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Βελεγράδων καὶ τῆς ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτῆς δικαιοδοσίαν ὑπαγομένης χώρας. Ἐν Κερκύρᾳ 1868, σ. 130.

3) Βλ. Μ α ν ο ὕ η λ Ἰ. Γ ε δ ε ὡ ν, Ἀποσημειώματα Χρονογράφου, τ. Β', ἐν Ἀθήναις 1932, σ. 238 καὶ 240.—Τ ο ὕ α ὕ τ ο ὕ, Μνεῖα τῶν πρὸ ἑμοῦ. Μέρος Β'. ἐν Ἀθήναις 1934, σ. 289.

4) Γ ε δ ε ὡ ν, ἔνθ. ἀν.

Τὴν νύκτα τῆς 21ης πρὸς τὴν 22αν αὐγούστου 1875 ἀπεβίωσεν ἐν Χάλκῃ, ἔνθα εἶχεν ἀποσυρθῆ ἔνεκα βαθυτάτου γήρατος. Ἡ κηδεία του ἐγένετο μετ' ἐξαιρετικῆς παρατάξεως, δύο δὲ ἀτμόπλοια μετέφερον εἰς Χάλκην τὸν ἱερὸν κληρον καὶ ἅπαντας τοὺς θελήσαντας νὰ παρευρεθῶσι κατὰ τὴν ἐκφορὰν τοῦ γεραροῦ ἱεράρχου. Τῆς νεκρωσίμου πομπῆς μετέσχον 5 ἀρχιερεῖς, οἱ μητροπολίται Χαλκηδόνος, Μαρωνείας, Γρεβενῶν, Σισανίου καὶ Χαλδείας. Λόγον δ' ἐπικήδειον ἀπήγγειλεν ὁ σοφὸς καθηγητὴς τῆς θεολογικῆς σχολῆς Φιλάρετος Βαφείδης ¹⁾).

Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Νικομηδεῖας ἡ ἐπὶ τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν ἐπιτροπὴ ἐνήργησε συντηρητικὴν κατάσχεσιν ἐπὶ πάντων τῶν ἀκινήτων κτημάτων αὐτοῦ καὶ κατήγγειλε τοὺς καταλαβόντας ταῦτα συγγενεῖς τοῦ Νικομηδεῖας ὡς σφετεριστὰς τῆς περιουσίας, καθ' ὅσον συμφώνως πρὸς τὰ νόμιμα τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ τοὺς κανονισμοὺς, τοὺς ὁποίους καὶ ὁ ἀποθανὼν Νικομηδεῖας εἶχεν ἰδίᾳ χειρὶ ὑπογεγραμμένους, οἱ ἀρχιερεῖς δὲν ἐδικαιοῦντο νὰ διαθέσωσι τὴν περιουσίαν των δι' ἀτομικῆς διαθήκης, τῆς περιουσίας των δυνάμει τῶν κανονισμῶν οὗσης ἐκ τῶν προτέρων διατεθειμένης ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἐκπροσωπῶν τὴν ἐνάγουσαν ἐπιτροπὴν τῶν περιουσιῶν δικηγόρος Γεωργαντόπουλος ἐξύβρισε κατὰ τὴν δίκην τὴν μνήμην τοῦ ἀποθανόντος ἱεράρχου, τῇ συναινέσει καὶ ἐπινεύσει τοῦ ὁποίου, ὡς ἰσχυρίσθη, οἱ συγγενεῖς του ὑπεξήρεσαν τὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀνήκουσαν περιουσίαν του. Διεξελθὼν δὲ ὁ δικηγόρος Γεωργαντόπουλος τὸν μακρότατον ἀρχιερατικὸν βίον τοῦ Νικομηδεῖας ὑπεστήριξεν ὅτι ἡ περιουσία του δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε ὀλιγωτέρα τῶν 40,000 χρυσῶν ὀθωμανικῶν λιρῶν. Ἐδήλωσε δὲ ὅτι ἠδύνατο νὰ ἀποδείξῃ τοῦτο καὶ δι' ἐγγράφων καὶ διὰ πλείστων ἀξιόπιστων μαρτύρων καὶ διὰ τῶν καταστίχων τοῦ μακαρίτου, τὰ ὁποῖα οἱ συγγενεῖς του ἐπίτηδες ἀπέκρυψαν.

Οἱ συγγενεῖς τοῦ Νικομηδεῖας διὰ τῶν πληρεξουσίων δικηγόρων τῶν Λάκωνος καὶ Ἀποστολίδου ὑπεστήριξαν σὺν ἄλλοις ὅτι ὁ Νικομηδεῖας δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἔχῃ τόσην περιουσίαν λόγῳ τῆς μεγαλοπρεπείας μὲ τὴν ὁποίαν ἔζη καὶ τῆς μεγαλοδωρίας του, μνημονεύσαντες καὶ προσφορὰν του ἐκ 2,500 χρυσῶν λιρῶν εἰς τὰ Φιλανθρωπικὰ καταστήματα Κωνσταντινουπόλεως. Ἄν δὲ ταῦτα μόνον καὶ οὐχὶ πλείονα προσήνεγκε, τοῦτο διαφεύγει, εἶπον, τὴν ἀρμοδιό-

1) Β. Δ. Κ α λ λ ί φ ρ ο ν ο ς, Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιθεώρησις, τ. 5' ἐν Κωνσταντινουπόλει 1879, σ. 157—8.

τητα τοῦ δικαστηρίου, εἶναι ἔργον συνειδήσεως, καὶ εἰς μόνον τὸν Θεόν, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ἤδη παρίσταται ὁ Νικομηδείας, ἔχει οὖτος νὰ δώσῃ λόγον περὶ τούτου. Μεταξὺ τῶν ἐναγομένων συγγενῶν τοῦ Νικομηδείας παρίστατο καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ Αἰκατερίνη Κρισεγγίου.

Αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων ἦσαν σαφεῖς καὶ διαφωτιστικαὶ περὶ τῆς καταλειφθείσης ὑπὸ τοῦ Νικομηδείας περιουσίας. Ὁ ἐκ τῶν σημαινόντων δὲ μαρτύρων πολυῖδμων Μ. Χουρμούζης μεταξὺ ἄλλων ἀνέφερε καὶ τὰ περὶ τοῦ πολυθρυλήτου λαμπροῦ γεύματος, τὸ ὁποῖον ὁ Νικομηδείας παρέθεσεν εἰς τιμὴν τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας Θουβενέλ, ὁ ὁποῖος, θαυμάσας τὴν πολυτέλειαν καὶ τὸ βαρύτιμον τῶν ἐπιτραπεζίων σκευῶν, εἶπεν: «Ἴδου ποῖοι εἶναι οἱ πράγματι καρδινάλιοι!».

Τὸ δικαστήριον ἐξέδωκεν ἀπόφασιν, δι' ἧς κατεδίκασε τοὺς κληρονόμους τοῦ Νικομηδείας εἰς ἀπότισιν 40,000 λιρῶν ὀθωμανικῶν, ἀλλ' ἐν τέλει ἡ ἀπόφασις ἔνεκα διαφορῶν τυπικῶν λόγων δὲν ἐξετελέσθη¹).

Εἰκόνες ἐλαιογραφικαὶ τοῦ Νικομηδείας Διονυσίου, ἔργα δεξιῶν καλλιτεχνῶν, ὑπῆρχον δύο τοιαῦται, ἀλλὰ τι ἀπέγειναν ἀγνοοῦμεν. Φωτογραφικὴ μόνον τοιαύτη, λίαν ἐπιτυχὴς γενομένη ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐσώζετο παρὰ τῇ ἀνεψίᾳ αὐτοῦ Αἰκατερίνῃ Λορ. Μ. Λ. Καῖρη ἐν Μεσαρίᾳ, τῷ γενεθλίῳ τοῦ Νικομηδείας χωρίῳ.

Ἔγραφον ἐν Ἀνδρῷ, φεβρουαρίου ἀρχομένου 1939.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ

1) Β. Δ. Κ α λ λ ί φ ρ ο ν ο ς, Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιθεώρησις, τ. Ζ', σ. 56 κ. ἐ.

ΣΗΛΥΒΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΙΤΑ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΙΩ. ΚΩΤΑΚΗΣ

Ὁ Σηλυβρίας τὸ πρῶτον, εἶτα Ἀμασειας καὶ τελευταῖον Νικομηδεῖας μητροπολίτης, ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Βιθυνίας Διονύσιος, κατὰ κόσμον Δημήτριος, ἦτο τρίτος υἱὸς τοῦ ἐκ Μεσαρίας τῆς νήσου Ἀνδρου Ἰωάννου Ν. Κωτάκη, ἀρχοντικοῦ γένους, ἐξ οὗ ἀνεδείχθησαν δύο ἐν Ἀνδρῶ κοτζαμπάσηδες, ὁ Νικόλαος Ἰω. Κωτάκης καὶ ὁ Γεώργιος Κωτάκης ¹⁾. Ἐσχηματίσθη δὲ πιθανώτατα τὸ ἐπώνυμον Κωτάκης ὑποκοριστικῶς ἐκ τοῦ Κώτης. Ἐν Χίῳ ὑπῆρχεν ἀρχομένου τοῦ ΙΖ' αἰῶνος οἰκογενειακὸν ἐπώνυμον Κώτης. Οὕτω Μάρκος τις Κώτης ἀναφέρεται ἐν ἐπιστολῇ τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου Β' πρὸς τὸν Μητροπολίτην Χίου Ἡσαΐαν. Ἡ ἐπιστολὴ εἶναι ἀχρονολόγητος, ἀλλὰ καθ' ἣν κατέχει ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Κώδικι σειρὰν πρέπει νὰ ὀρισθῇ ἡ ἔκδοσις αὐτῆς περὶ τὰ μέσα τοῦ 1610, καίτοι ἐν τῇ τοῦ Δοσιθέου Νομικῇ Συναγωγῇ φέρει χρονολογίαν Ἀπριλίου 1609 ²⁾.

Εἶχε δ' ὁ μητροπολίτης Διονύσιος Κωτάκης ἐξ ἄλλους ἀδελφούς, τὸν Νικόλαον, πρωτότοκον, ἀποθανόντα πρὶν ἢ ἔλθῃ εἰς γάμου κοινωσίαν, τὸν Μιχαήλ ³⁾, τὸν Ζάννε, πνιγέντα καθ' ὃν χρόνον ἐκ Κέας ἐπέστρεφεν εἰς Ἀνδρῶν καὶ περὶ οὗ ἐλέχθη ὅτι οἱ συμπλωτῆρες του ἀντιληφθέντες ὅτι αὐτὸς ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ σημαντικὴν ποσότητα χρημάτων ἔπνιξαν αὐτόν, τὸν Ἀβράμιον, κατὰ κόσμον Ἀντώνιον, διατελέσαντα ἐπώνυμον ἐπίσκοπον Τριμυθοῦντος, τὸν Λεόντιον, ὁ ὁποῖος τυγχάνων διάκονος τοῦ ἐθνομάρτυρος οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' ἀπέθανε μόλις ἐξελθὼν ἐκ τῆς φρικαλέας εἰρκτῆς τοῦ Μπονσαντζήμπαση ἐκ τῶν τρομερῶν βασανιστηρίων, τὰ ὁποῖα ἐν αὐτῇ ὑπέστη ὑπὸ τῶν Τούρκων, καὶ τὸν Ἀρχιμανδρίτην

1) Βλ. Δ. Π. Πασχάλη, Ἱστορία τῆς νήσου Ἀνδρου, τ. Β', ἐν Ἀθήναις, 1927, σ. 242 καὶ 248. Τοῦ αὐτοῦ, Τὸ Ἀρχοντολόγιον τῆς Ἀνδρου. Ὑπὸ ἔκδοσιν.

2) Κωνστ. Ι. Ἀμάντου, Χιακὰ Χρονικά, τευχ. Β', ἐν Ἀθήναις 1914, σ. 15.

3) Τούτου υἱὸς ἦτο ὁ πρό μικροῦ ζῶν ἔτι ἐν ἐσχάτῳ γήρατι συμβολαιογράφος Ἀνδρου Νικόλαος Μ. Ι. Κωτάκης, ὡς ὑπεγράφετο.

Δι. Π. Πασχάλη
π. π. α. λ. η.
δρα. α. λ. η.
Αθ. τ. Β'
1939
r. 86
- 93

Ἐκτὸς τεσσάρων ἐτῶν (1831-1835), καθ' ἃ διετέλεσεν ἐπίσκοπος Τυρολόης καὶ Σερεντζίου, ὅλον τὸν ἐπίλοιπον μακρότατον ἀρχιερατικὸν βίον του διήνυσεν ὁ Γρηγόριος Πούμπουρας ἐν Καλλιπόλει ποιμάνας τὸ χριστεπώνυμον αὐτῆς πλήρωμα πατρικῶς καὶ θεαρέστως ἐπὶ ἡμίσειαν περίπου ἑκατονταετηρίδα, ἥτοι ἀκριβῶς ἐπὶ ἕξ καὶ τεσσαράκοντα ὁλοκλήρους ἐνιαυτοὺς (1835-1881), πολλὰς προσενεγκῶν αὐτόθι ὑπηρεσίας, ἰδιαίτατα δ' ἐργασθεὶς πρὸς σύστασιν ἐν Καλλιπόλει παρθεναγωγείων καὶ ἄλλων ἐκπαιδευτηρίων, διαθέσας πρὸς τοῦτο ἕξ ἰδίων ποσὰ σημαντικά. Δαπάναις αὐτοῦ ἀνηγέρθη πρὸς τούτοις ναὸς καὶ μονὸδριον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους παρὰ τὸ χωρίον Βαήρι τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου ¹⁾).

Γράφει δὲ πρὸς τὸν Γρηγόριον Πούμπουραν ὁ πᾶν μνητροπολίτης Ἡρακλείας Ἰγνατίος εἴκοσι καὶ τρεῖς ἐπιστολάς, ἥτοι μίαν τῷ 1824, μίαν τῷ 1825, μίαν τῷ 1826, ἐπτά τῷ 1827, δώδεκα τῷ 1828 καὶ μίαν τῷ 1829 ²⁾).

Ἄλλ' ὁ πολὺς τὸ γῆρας ἱεράρχης, ὅστις ἐπὶ ἡμισυ καὶ πλέον αἰῶνα ὑπηρετήσε πιστῶς καὶ εὐόρκως τὴν Ἐκκλησίαν, ἤγγιζεν ἤδη εἰς τὸ τέρμα τοῦ βίου του. Ὅτε δὲ ὑπερενενηκοντούτης ἔγνω τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἐκλυομένας, τὸ δ' ἐκ τοῦ ἄκρου γήρατος ἀσθενὲς τοῦ σώματος ἀνίσχυρον νὰ ὑποβάσῃ τὰ ὑψηλὰ τῆς ἀρχιερωσύνης καθήκοντα, καίτοι ἡ ψυχικὴ αὐτοῦ ῥώμη διετηρεῖτο ἀσινής, δὲν ἐδίστασεν ἵνα δι' ἐκουσίου παραιτήσεως ἀποχωρήσῃ τῆς ἥς ἔλαχε θεόθεν ἐπισκοπῆς καὶ ἐν τῷ ἀπράγμονι βίῳ τῆς ἐν οἴκῳ γαλήνης συνεχίσῃ τὰς ἐπὶ γῆς δεήσεις αὐτοῦ καὶ ἰκεσίας ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν, τοὺς ὁποίους φιλοστόργως ἐποίμανε, καὶ τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν θεοφιλῶς ἐξυπηρέτησε, παρασκευάζων ἑαυτὸν διὰ τὴν ἐκ τοῦ νεκροῦ τούτου βίου ἀναπόδραστον ἔξοδον. Ὅθεν, καθ' ἃ θεαρέστως ἐπολιτεύθη, οὕτω καὶ ὁσίως ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ, μεταστάς ἀπὸ τῆς στρατευομένης εἰς τὴν θριαμβεύουσαν Ἐκκλησίαν.

Ἐγγραφον ἐν Ἀνδρῶ, Ἰανουαρίου φθίνοντος 1939.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ

1) Μανουὴλ Ἰ. Γεδεών, Ἀποσημειώματα Χρονογράφου. Μέρος Α'. Ἐν Ἀθήναις 1932, σ. 143—6.

2) Εὐαγγέλου Σαβράμη, Ὁ Κώδιξ τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας Ἰγνατίου. «Θρακικά», τ. 5' (1935), σ. 280.

Λαυρέντιον, τὸν ὅποιον εἶχε πάντοτε μεθ' ἑαυτοῦ διευθύνοντα τὰς ὑποθέσεις τῆς μητροπόλεώς του. Εἶχε δὲ καὶ μίαν ἀδελφήν, ὀνομαζομένην Αἰκατερίνην (Κατερνιώ), συζευχθεῖσαν μετὰ τοῦ ἐκ Κορθίου τῆς Ἀνδρου Πέτρου Κρισεγγίου, ἡ ὁποία βαθύγηρος ἀπέθανε τῷ 1886 ἐν Χάλκῃ ἄγουσα ἡλικίαν 105 ἐτῶν.

Ὁ Διονύσιος Κωτάκης ἐκάρη μοναχὸς εἰς τὴν ἐν Γαυρείῳ τῆς Ἀνδρου παλαίφατον μονὴν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἢ Ἀγίας, συμμο-
ναστήν ἔχων αὐτόθι τὸν κατόπιν οἰκουμενικὸν πατριάρχην Μελέτιον
τὸν Γ' 1). Ἐν τῇ μονῇ δὲ ταύτῃ τῆς Ἀγίας ἐδιδάχθησαν ἀμφότεροι
τὰ πρῶτα γράμματα, χειροτονηθέντες καὶ διάκονοι.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει διετέλεσε διάκονος τοῦ μητροπολίτου
Προύσης καὶ εἷτα Τορνόβου Ἰωαννικίου, κατὰ τὴν ἔκρηξιν δὲ τῆς
Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως μόλις κατώρθωσε δραπέτευσας νὰ σωθῇ,
ἐνῷ ὁ ἀδελφός του Λεόντιος, διάκονος, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν εἴρηται,
τοῦ ἔθνομάρτυρος πατριάρχου, ἐρρίπτετο εἰς τὴν φρικαλέαν εἰρκτὴν
τοῦ Μπισταντζήμπαση ὑποστάς ἐν αὐτῇ ἀφάνταστα βασανιστήρια, τὰ
ὁποία ἐπέφεραν καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἅμα ὡς ἡμίνεκρος ἀφέθη
ἐλεύθερος μετὰ τὸν ἀπαγχονισμόν τοῦ ἀσιδίου πατριάρχου 2).

Τῷ 1826 ἐχειροτονήθη μητροπολίτης Σηλυβρίας. Ἦγε δὲ τότε
μόλις τὸ 30, ἴσως δὲ καὶ τὸ 28 ἔτος τῆς ἡλικίας του 3).

Πρὸς τὸν Διονύσιον, ὄντα Σηλυβρίας, ὁ πολὺς μητροπολίτης
Ἡρακλείας Ἰγνάτιος γράφει ὀκτὼ ἐπιστολάς, μίαν τῷ 1827, ἕξ τῷ
1828 καὶ μίαν τῷ 1829 4).

1) Περὶ τοῦ ἐκ Κέας κατὰ τὸ 1845 οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Μελετίου τοῦ
Γ' τοῦ ἐπώνυμου Παγκάλου, ὅστις ἦτο Ἀνδριος ἐκ μητρὸς, βλ. Κων-
σταντίου Α' τοῦ ἀπὸ Σιναίου, Ἐλάσσονες Συγγραφαί, ἐν Κων-
πόλει 1866, σ. 67 κ. ἐ.—Σ. Ἀντιόχου. Τὰ προνόμια τῆς Ὁρθοδόξου τοῦ
Χριστοῦ Ἐκκλησίας. ἐν Ἀθήναις 1901. σ. 84.—Μαν. Ι. Γεδεών. Πατριαρχι-
κοὶ Πίνακες, ἐν Κωνιπόλει 1884, σ. 696.—Τοῦ αὐτοῦ, Ἀπομνημονεύματα
Χρονογράφου τ. Β', ἐν Ἀθήναις 1932, σ. 304 κ. ἐ.—Δ. Π. Πασχάλη, Πάγκαλοι,
ἄρθρα ἐν «Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ».—Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἐν Γαυ-
ρείῳ τῆς Ἀνδρου μονὴ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἢ Ἀγίας. Ὑπὸ ἔκδοσιν.—Ἐπετη-
ρίς τῆς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, τ. Θ' [1932], σ. 280.

2) Βλ. Δ. Π. Πασχάλη, Ἱστορικά Σημειώματα περὶ διαφορῶν ἐκ τῆς
νήσου Ἀνδρου μοναχῶν, μακρὰν τῆς πατρίδος των ἐν ἀγαθῇ μνήμῃ διαβιω-
σάντων. Ὑπὸ ἔκδοσιν.

3) Κατ' ἐπιστολιμαίαν πρὸς τὸν γράφοντα ἀνακοίνωσιν τοῦ σοφοῦ με-
σαιωνοδίου Μανουὴλ Ι. Γεδεών.

4) Εὐάγγελος Σαβράμη, Ὁ Κώδιξ τοῦ μητροπολίτου Ἡρα-
κλείας Ἰγνατίου. «Θρακικά» τ. στ' [1935], σ. 240. Ἀνακριβῶς ὁ προῶρος καὶ

Ἦτο δὲ ἀρχικῶς ἡ Σηλυβρία ἐκ τῶν ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας. Γνωρίζομένη ἄλλοτε ὑπὸ τὸ ὄνομα «Εὐδοξίουπόλεως», ἐμφανίζεται ἀπὸ τοῦ 5 αἰῶνος μεταξὺ τῶν «αὐτοκεφάλων» ἀρχιεπισκοπῶν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, τιμηθεῖσα βραδύτερον ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ (1143-1180) καὶ εἰς μητρόπολιν. Ἐφημίζετο δ' ὁ μητροπολίτης Σηλυβρίας «ὕπερτιμος». Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἔτους 1923 ἔπαυσεν ὑφισταμένη λόγῳ τῆς ἀναγκαστικῆς μεταναστεύσεως τῶν χριστιανῶν κατοίκων τῆς εἰς Ἑλλάδα συνεπείᾳ τοῦ κακῆς μοίρας ἐνσκήψαντος Μικρασιατικοῦ ὁλέθρου¹⁾, καὶ ὁ τελευταῖος μητροπολίτης Εὐγένιος διατηρῶν τὸν τίτλον τοῦ μητροπολίτου Σηλυβρίας παρέμεινεν ἐν Κων)πόλει μέχρι τοῦ κατὰ τὸ 1934 θανάτου του.

Ἐκ Σηλυβρίας ὁ Διονύσιος μετετέθη εἰς Ἀμάσειαν, ἐξ Ἀμασείας δὲ τῷ 1839 εἰς Νικομήδειαν, παραμείνας ὡς τοιοῦτος μέχρις ὑπερμεσοῦντος τοῦ 1875, ὅτε μετέστη πρὸς Κύριον.

Δὲν ἡμοίρει συστηματικῆς παιδεύσεως ὁ Διονύσιος, ἀλλ' εἶχεν ἐκ φύσεως ὀξεῖαν ἀντίληψιν, κρίσιν ὕψος, σύνεσιν καὶ πνεῦμα διοικητικόν. Μεγαλοπρεπῆς δὲ καὶ ἐλευθεριώτατος ὢν ἠρίθμει φίλους πολλοὺς καὶ ἰσχυροὺς, ἄγων καὶ φέρων πολλάκις ὡς μητροπολίτης Νικομηδείας τοὺς ἐν τῷ Πατριαρχείῳ κατὰ τὸ δοκοῦν. Κατελέγετο οὐ μόνον τύποις, ἀλλὰ καὶ πράγματι μεταξὺ τῶν ἐγκρίτων ἱεραρχῶν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου, ἀντιπρόσωπος τυγχάνων παρὰ τῇ

ἐπὶ ζημίᾳ τῆς ἐπιστήμης ἐκλείπων φιλόπονος ἱστοριοδίφης Σαβράμης γράφει ὅτι ὁ Διονύσιος ἐξελέγη μητροπολίτης Σηλυβρίας τῷ 1821 ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ 1826.

1) G u s t a v i P a r t h e y, Hieroclis Synedemus et Notitiae Graecae episcopatum, Berolini 1866, σ. 3, 58, 99, 135, 148 152, 165, 200, 233, 242.—H e i n r i c h G e l z e r, 535, 551, 571, 586, 587, 592, 600, 608, 629.—Ρ ἄ λ λ η καὶ Π ο τ λ η, Σύνταγμα θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, τ.Ε', σ. 457, 475, 494, 501, 518.—M i c h a e l i s L e Q u i e n, Oriens Christianus, τ. Α', Parisiis 1740, σ. 1137.—Χ ρ υ σ ἄ ν θ ο υ Ἱ ε ρ ο σ ο λ ὡ μ ω ν, Σύνταγματίον περὶ τῶν ὁφικίων, κληρικῶν καὶ ἀρχοντικίων τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀγίας Ἐκκλησίας καὶ τῆς σημασίας αὐτῶν, διαιρέσεώς τε καὶ τάξεως τῆς πάλαι καὶ νῦν.... Καὶ περὶ τῶν πέντε κατ' ἐξοχὴν ἁγιωτάτων πατριαρχικῶν θρόνων καὶ τῶν μητροπόλεων τῶν κατὰ συνοδικὴν διαγνώσιν αὐτοῖς ὑποκειμένων μετὰ τῶν ὑπ' αὐτάς ἐπισκοπῶν.... Ἐν Τεργοβύστῳ τῆς Οὐγγροβλαχίας, 1715, σ. 73.—Σ ω φ ρ ο ν ί ο υ Σ τ α μ ο ὕ λ η [νῦν μητροπολίτου Ἐλευθερουπόλεως], Ἡ μητρόπολις Σηλυβρίας, ἐν «Νεολόγῳ» Κωνσταντινουπόλεως, ἔτ. 1891, 23 Ὀκτωβρίου καὶ 7 Νοεμβρίου.—Περιοδ. «Νέα Σιών» Ἱεροσολύμων, τ. ΚΣΤ', σ. 564.—Γ ε ρ α σ ί μ ο υ Ι. Κ ο ν ι δ ἄ ρ η, Αἱ Μητροπόλεις καὶ Ἀρχιεπισκοπαὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡ «τάξις» αὐτῶν, τ. Α', ἐν Ἀθήναις, 1934.

Μεγάλη Ἐκκλησίᾳ καὶ ἔφορος εἴκοσιν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν δια-
μενόντων ἀρχιερέων ¹⁾).

Ἀποθανὼν ἐν Χάλκῃ τῷ 1875 ὁ Νικομηδεῖας εἶχε μεγάλην πε-
ριουσίαν, ὑπολογιζομένην ὡς ὑπερβαίνουσαν τὰς 40 χιλ. χρυσῶν ὀθω-
μανικῶν λιρῶν. Ἀλλ' ἐκ τῆς μεγάλης ταύτης περιουσίας του, ἡ ὁποία
τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκρίνετο κολοσσιαία, οὐδὲν κατέλιπεν ὑπὲρ τῆς
πατρίδος του. Ἡ μόνη δωρεὰ του ἦσαν 30 ὀθωμανικαὶ λίραι, τὰς
ὁποίας προσέφερεν ὑπὲρ ἀνεγέρσεως τοῦ ἐν τῇ πόλει τῆς Ἀνδρου
ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (τοῦ παλαιοῦ), καὶ αἱ ὑπὲρ τῆς ἐν
Γαυρείῳ μονῆς τῆς Ἀγίας, μονῆς τῆς μετανοίας του, προσφοράι του.
Οὕτω τῷ 1866 ἀφιέρωσεν εἰς τὴν μονὴν ταύτην δύο ἀργυρὰς λειψα-
νοθήκας, περιεχούσας τῆς μὲν τεμάχια ἱερῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου
Προκοπίου, τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους, τοῦ
ἁγίου Τρύφωνος, τοῦ ἁγίου Ἐλευθερίου καὶ ἓνα τίμιον σταυρὸν, τὸ
δὲ μέρος τῆς ἁγίας κάρας τοῦ ἁγίου Μηνᾶ, καθὼς καὶ θήκην περιέ-
χουσιν ἓνα τίμιον σταυρὸν ἐκ σμάλτου. Ἐν ἔτει δὲ 1874, ἥτοι ἐν
ἔτος πρὸ τοῦ θανάτου του, ἀφιέρωσεν ὡσαύτως εἰς τὴν ἰδίαν μονὴν
τῆς Ἀγίας μίαν χρυσοῦφαντον καὶ λιθοκόλλητον ἀρχιερατικὴν μί-
τραν, ἐφ' ἧς εἰκονίζονται ἐγκαύτως διάφοροι ἁγιογραφικαὶ παρα-
στάσεις, φέρεται δὲ κατὰ μέτωπον χρυσοῦς δικέφαλος ἀετός, ἐν τῷ
στήθει τοῦ ὁποίου λάμπουσιν 22 ἀδάμαντες. Συγχρόνως ἀπέστειλεν
εἰς τὴν ἰδίαν μονὴν ζευγὸς δικηροτρικέρων ἀργυρῶν «ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ
τὰ μεταχειρίζεται ὁ ἀρχιερεὺς ὅσαςκις μόνον λειτουργεῖ ἐντὸς τῆς
ἱερᾶς μονῆς, οὐδέποτε δὲ ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει νὰ ἐξέρχωνται ταῦτα
τοῦ μοναστηρίου» ²⁾).

Τὰς ἀνωτέρω πρὸς τὴν μονὴν Ἀγίας ἀφιερώσεις του ἀπέστειλεν
ὁ Νικομηδεῖας συνοδευομένης ὑπὸ τῶν ἐξῆς γραμμάτων του :

† *Τὴν πανοσιότητά σας ταπεινῶς ἐν Κυρίῳ εὐχόμενος ἡδιστα προσ-
αγορεύω.*

Πολὺς καιρὸς παρήλθεν ἔκτοτε χωρὶς νὰ γράψω πρὸς τὸ ἱερὸν
Μοναστήριόν μου, ἀλλὰ τοῦτο προήλθεν οὐχὶ ἐξ ἀδιαφορίας, διότι
οὐδέποτε ἐξέλιπε τὸ ἱερὸν τοῦτο καταγώγιον ἀπὸ τὴν μνήμην μου,
ἀλλ' ἔνεκα τῶν περιστάσεων· ἥδη δὲ εὐκαιρίας μοι δοθείσης, ἐπανερ-
χομένου τοῦ αὐταδέλφου μου Μιχαλάκη εἰς τὴν πατρίδα, δὲν λείπω
χρέος ἀδελφικὸν ἐκπληρῶν, ὅπως ἐπερωτήσω ἐν πρώτοις τὰ αἴσια

1) Περὶ τῶν ἐγκρίτων ἀρχιερέων τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου βλ. Β.
Κ. Σ τ ε φ α ν ῖ δ ο υ ἐν περιοδ. «Ποιμένι», τ. Α', σελ. 149—161.

2) Βλ. Δ. Π. Π α σ χ ἄ λ η, Ἱερὰ κειμήλια καὶ ἅγια λείψανα τῶν ἐν Ἀν-
δρῶν μοναστηρίων. Μετ' εἰκόνων. Ὑπὸ ἐκδοσιν.

τῆς εὐκταίας μοι ὑγείας Σας, καθ' ἣν καγὼ διὰ τῆς βοηθείας τῆς ὑπε-
ραγίας Θεοτόκου καὶ τῶν ἀδελφικῶν εὐχῶν Σας καλῶς ἔχω ἄχρι τῆς
ώρας. Θέλων δὲ νὰ ἀποδείξω καὶ ἐμπράκτως τὸ σέβας ὑπερ ἔτρεφον
καὶ τρέφω πρὸς τὸ ἱερὸν Μοναστήριόν μου ἀποστέλλω δύο κιβώτια
ἀργυρᾶ, περιέχοντα τὸ μὲν ἐν τεμάχια ἱερῶν λειψάνων τοῦ Ἁγίου
Προκοπίου, τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους, τοῦ
Ἁγίου Τρύφωνος, τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου καὶ ἓνα τίμιον σταυρόν,
εἰς δὲ τὸ ἄλλο ὑπάρχει μέρος τῆς ἁγίας κάρας τοῦ ἁγίου Μηνᾶ, ἐν-
τὸς δὲ τοῦ αὐτοῦ κιβωτίου ὑπῆρχε καὶ μέρος τοῦ σταυροῦ, ἀλλ' ἐνε-
κα τῆς πολυκαιρίας ἀπωλέσθη.

Ἐκτὸς τῶν δύο ρηθέντων ἀργυρῶν κιβωτίων τῶν ἱερῶν λειψά-
νων ὑπάρχει καὶ μία θήκη περιέχουσα ἓνα τίμιον σταυρὸν ἀπὸ
σμάλτο.

Ταῦτα πάντα δεξάμενοι παρὰ τοῦ ἀυταδέλφου μου νὰ τὰ ἐνα-
ποθέσητε ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Μοναστηρίου καὶ νὰ καταγράψετε τὸ
ὄνομά μου ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ διὰ νὰ μνημονεύητε πρὸς ἀνάπαυσιν
τῆς ταπεινῆς μου ψυχῆς.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν τοσούτοις, εὐχόμενος δ' ὑμῖν ἅπασιν πᾶν ἀγα-
θὸν καὶ καταθύμιον μένω τῆς πανοσιότητός Σας
ταπεινὸς πρὸς θεὸν διάπυρος εὐχέτης

† Ὁ Νικομηδείας Διονύσιος

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 16 Φεβρουαρίου 1866.

*Ἁγίε Καθηγούμενε τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τῆς
ἐπικαλουμένης Ἁγίας, ὁλοψύχως σᾶς εὐχομαι.*

† Εὐρὼν καταλλήλου γραμματοκομιστοῦ, τοῦ καπετὰν Λεωνίδα
Ἐμπειρίκου, ἀποστέλλω χάριν μνήμης καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν
Ἱερὰν μου Μονὴν μίαν Μίτραν μεθ' ἑνὸς ζεύγους δικηροτρικῆρων
ἀργυρῶν, ἐπὶ τῇ ὑποσχέσει νὰ τὰ μεταχειρίζεται ὁ Ἀρχιερεὺς ὁσά-
κις μόνον λειτουργεῖ ἐντὸς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, οὐδέποτε ὅμως ἐπ' οὐ-
δεμιᾷ προφάσει νὰ ἐξέρχωνται τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

Ἄμα λοιπὸν λάβετε ταῦτα νὰ τὰ καταθέσητε εἰς τὸ οἰκεῖον μέ-
ρος καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ καταχωρίσητε τὸ ὄνομά μου καὶ θὰ
μνημονεύητε εἰς τὰς ἀναιμάκτους θυσίας.

Ἀποδεχόμενος ἀπάντησίν σας μὲ τὴν δῆλωσιν τῆς ὑγείας σας,
ὥς καὶ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν, τοὺς ὁποίους εὐχομαι, διατελῶ τῆς
Πανοσιότητός σας διάπυρος πρὸς θεὸν εὐχέτης.

† Ὁ Νικομηδείας Διονύσιος

τῇ 27 Ἰουνίου 1874

ὑπὲρ τῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων Κωνσταντινουπόλεως προσέφερε 2,500 χρυσὰς ὀθωμανικὰς λίρας, τῷ δὲ 1869 ὑπὲρ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου λίρας 15 καὶ γρόσια 250 ὑπὲρ ἀνεγέρσεως τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Ἀντιγόνῃ ἱεροῦ ναοῦ ¹⁾).

Φέρεται δ' ὁ Νικομηδείας ὑπογεγραμμένος εἰς τὸν Συνοδικὸν Τόμον, διὰ τοῦ ὁποίου ἀνεκηρύχθη ἐν ἔτει 1850 αὐτοκέφαλος ἡ ἐν Ἑλλάδι Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία. Ἡ ἐν τῷ ἱστορικῷ τούτῳ ἐγγράφῳ ὑπογραφή του ἔχει ὡς ἑξῆς:

† *Ὁ Νικομηδείας Διονύσιος ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ Σεβασμιωτάτου γέροντος ἀγίου Χαλκηδόνος Κυρίου Ἱεροθέου.*

Ἐκτὸς δ' ἄλλων φέρεται ὑπογεγραμμένος καὶ ἐν τῷ πατριαρχικῷ σιγιλλίῳ, δι' οὗ ἐπὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἀνθίμου Γ' τὸ β' πατριαρχοῦντος ἀνεκοινοῦτο ἡ ἐκλογή ὡς μητροπόλεως Βελεγράδων τοῦ Ἀνθίμου Ἀλεξούδη ἐν ἔτει 1855 ²⁾).

Τὸν Νικομηδείας Διονύσιον ἡγάπα καὶ ἐσεβeto ὁ τοῦ Ναπολέοντος Γ' πρεσβευτὴς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ κατόπιν ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας μαρκήσιος Μουτιέ (Moustier), ὁ δὲ Θουβενέλ, πρεσβευτὴς ἐπίσης τῆς Γαλλίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, παρεκάθησε καὶ εἰς γεῦμα παρὰ τῷ Διονυσίῳ, ἀποθαυμάσας τὴν χλιδὴν καὶ τὸν πλοῦτον τῶν ἐπιτραπέζιων σκευῶν ³⁾).

Περὶ τοῦ Νικομηδείας Διονυσίου ἐλέχθη ὅτι ἠδύνατο νὰ κλαίῃ καὶ νὰ χύνη δάκρυα κρουνηδὸν κατὰ παραγγελίαν. Ὅτε κατὰ τὸ 1853 μεταξὺ τῶν τότε μεγάλων μητροπολιτῶν ἐγένετο λόγος σπουδαῖος, πῶς θὰ διατυπωθῶσιν ἐνώπιον ἀναμενομένου Ῥώσσου διπλωμάτου, τοῦ πρίγκηπος Μεντζικώφ, αἰτήσεις καὶ προτάσεις περὶ διασώσεως ἐθνικῶν προνομίων, ὁ μητροπολίτης Νικομηδείας Διονύσιος ἠρώτησεν:—ὄχι ἀστεϊζόμενος,—«ἅγιοι ἀδελφοί! θὰ γίνῃ ἀνάγκη καὶ νὰ κλαύσωμεν;» Ὁ ἄνθρωπος αὐτός, λέγει ὁ Γεδεών, εἶχε τὴν τέχνην νὰ κλαίῃ κατὰ παραγγελίαν, καὶ ἦτο πρόθυμος καὶ τότε νὰ μεταβῇ ὡς μέλος τῆς ἐπὶ τοῦτο σταλησομένης πρὸς ὄδυρμόν ἐπιτροπείας ⁴⁾).

1) Βλ. Μ. Χορμούζη, Ἡ νῆσος Ἀντιγόνῃ, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1869, σ. 93.

2) Ἀνθίμου Δ. Ἀλεξούδη, Σύντομος ἱστορικὴ περιγραφή τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Βελεγράδων καὶ τῆς ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτῆς διακαιοδοσίαν ὑπαγομένης χώρας. Ἐν Κερκύρῃ 1868, σ. 130.

3) Βλ. Μανουὴλ Ἰ. Γεδεών, Ἀποσημειώματα Χρονογράφου, τ. Β', ἐν Ἀθήναις 1932, σ. 238 καὶ 240.—Τοῦ αὐτοῦ, Μνεῖα τῶν πρὸ ἐμοῦ. Μέρος Β', ἐν Ἀθήναις 1934, σ. 289.

4) Γεδεών, ἐνθ. ἀν.

Τὴν νύκτα τῆς 21ης πρὸς τὴν 22αν αὐγούστου 1875 ἀπεβίωσεν ἐν Χάλκῃ, ἔνθα εἶχεν ἀποσυρθῆ ἕνεκα βαθυτάτου γήρατος. Ἡ κηδεία του ἐγένετο μετ' ἐξαιρετικῆς παρατάξεως, δύο δὲ ἀτμόπλοια μετέφερον εἰς Χάλκην τὸν ἱερὸν κλῆρον καὶ ἅπαντας τοὺς θελήσαντας νὰ παρευρεθῶσι κατὰ τὴν ἐκφορὰν τοῦ γεραροῦ ἱεράρχου. Τῆς νεκρώσιμου πομπῆς μετέσχον 5 ἀρχιερεῖς, οἱ μητροπολίται Χαλκηδόνος, Μαρωνείας, Γρεβενῶν, Σισανίου καὶ Χαλδείας. Λόγον δ' ἐπικήδειον ἀπήγγειλεν ὁ σοφὸς καθηγητὴς τῆς θεολογικῆς σχολῆς Φιλάρετος Βαφείδης ¹⁾).

Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Νικομηδείας ἡ ἐπὶ τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν ἐπιτροπὴ ἐνήργησε συντηρητικὴν κατὰσχέσιν ἐπὶ πάντων τῶν ἀκινήτων κτημάτων αὐτοῦ καὶ κατήγγειλε τοὺς καταλαβόντας ταῦτα συγγενεῖς τοῦ Νικομηδείας ὡς σφετεριστὰς τῆς περιουσίας, καθ' ὅσον συμφῶνως πρὸς τὰ νόμιμα τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ τοὺς κανονισμοὺς, τοὺς ὁποίους καὶ ὁ ἀποθανὼν Νικομηδείας εἶχεν ἰδίᾳ χειρὶ ὑπογεγραμμένους, οἱ ἀρχιερεῖς δὲν ἐδικαιοῦντο νὰ διαθέσωσι τὴν περιουσίαν των δι' ἀτομικῆς διαθήκης, τῆς περιουσίας των δυνάμει τῶν κανονισμῶν οὐσης ἐκ τῶν προτέρων διατεθειμένης ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἐκπροσωπῶν τὴν ἐνάγουσαν ἐπιτροπὴν τῶν περιουσιῶν δικηγόρος Γεωργαντόπουλος ἐξύβρισε κατὰ τὴν δίκην τὴν μνήμην τοῦ ἀποθανόντος ἱεράρχου, τῇ συναινέσει καὶ ἐπινεύσει τοῦ ὁποίου, ὡς ἰσχυρίσθη, οἱ συγγενεῖς του ὑπεξήρεσαν τὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀνήκουσαν περιουσίαν του. Διεξελθὼν δὲ ὁ δικηγόρος Γεωργαντόπουλος τὸν μακρότατον ἀρχιερατικὸν βίον τοῦ Νικομηδείας ὑπεστήριξεν ὅτι ἡ περιουσία του δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε ὀλιγωτέρα τῶν 40,000 χρυσῶν ὁθωμανικῶν λιρῶν. Ἐδήλωσε δὲ ὅτι ἠδύνατο νὰ ἀποδείξῃ τοῦτο καὶ δι' ἐγγράφων καὶ διὰ πλείστων ἀξιόπιστων μαρτύρων καὶ διὰ τῶν καταστίχων τοῦ μακαρίτου, τὰ ὁποῖα οἱ συγγενεῖς του ἐπίτηδες ἀπέκρυψαν.

Οἱ συγγενεῖς τοῦ Νικομηδείας διὰ τῶν πληρεξουσίων δικηγόρων των Λάκωνος καὶ Ἀποστολίδου ὑπεστήριξαν σὺν ἄλλοις ὅτι ὁ Νικομηδείας δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἔχῃ τόσην περιουσίαν λόγῳ τῆς μεγαλοπρεπειᾶς μὲ τὴν ὁποίαν ἔζη καὶ τῆς μεγαλοδωρίας του, μνημονεύσαντες καὶ προσφορὰν του ἐκ 2,500 χρυσῶν λιρῶν εἰς τὰ Φιλανθρωπικὰ καταστήματα Κωνσταντινουπόλεως. Ἄν δὲ ταῦτα μόνον καὶ οὐχὶ πλείονα προσήνεγκε, τοῦτο διαφεύγει, εἶπον, τὴν ἀρμοδιό-

1) Β. Δ. Κ α λ λ ί φ ρ ο ν ο ς, Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιθεώρησις, τ. 5' ἐν Κωνσταντινουπόλει 1879, σ. 157—8.

τητα τοῦ δικαστηρίου, εἶναι ἔργον συνειδήσεως, καὶ εἰς μόνον τὸν Θεόν, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ἤδη παρίσταται ὁ Νικομηδείας, ἔχει οὗτος νὰ δώσῃ λόγον περὶ τούτου. Μεταξὺ τῶν ἐναγομένων συγγενῶν τοῦ Νικομηδείας παρίστατο καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ Αἰκατερίνη Κρισεγγίου.

Αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων ἦσαν σαφεῖς καὶ διαφωτιστικαὶ περὶ τῆς καταλειφθείσης ὑπὸ τοῦ Νικομηδείας περιουσίας. Ὁ ἐκ τῶν σημαινόντων δὲ μαρτύρων πολυῖδμων Μ. Χουρμούζης μεταξὺ ἄλλων ἀνέφερε καὶ τὰ περὶ τοῦ πολυθρυλήτου λαμπροῦ γεύματος, τὸ ὁποῖον ὁ Νικομηδείας παρέθεσεν εἰς τιμὴν τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας Θουβενέλ, ὁ ὁποῖος, θαυμάσας τὴν πολυτέλειαν καὶ τὸ βαρύτιμον τῶν ἐπιτραπεζίων σκευῶν, εἶπεν: «Ἴδου ποῖοι εἶναι οἱ πράγματι καρδινάλιοι!».

Τὸ δικαστήριον ἐξέδωκεν ἀπόφασιν, δι' ἧς κατέδικαζε τοὺς κληρονόμους τοῦ Νικομηδείας εἰς ἀπότισιν 40,000 λιρῶν ὀθωμανικῶν, ἀλλ' ἐν τέλει ἡ ἀπόφασις ἔνεκα διαφόρων τυπικῶν λόγων δὲν ἐξετελέσθη¹).

Εἰκόνες ἐλαιογραφικαὶ τοῦ Νικομηδείας Διονυσίου, ἔργα δεξιῶν καλλιτεχνῶν, ὑπῆρχον δύο τοιαῦται, ἀλλὰ τί ἀπέγειναν ἀγνοοῦμεν. Φωτογραφικὴ μόνον τοιαύτη, λίαν ἐπιτυχῆς γενομένη ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐσώζετο παρὰ τῇ ἀνεψιᾷ αὐτοῦ Αἰκατερίνῃ Λορ. Μ. Λ. Καῖρη ἐν Μεσαρίᾳ, τῷ γενεθλίῳ τοῦ Νικομηδείας χωρίῳ.

Ἔγραφον ἐν Ἀνδρῶν, φεβρουαρίου ἀρχομένου 1939.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ

1) Β. Δ. Καλλιφρονος, Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιθεώρησις, τ. Ζ', σ. 56 κ. ἐ.